

REPUBLIKA HRVATSKA
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA

SOCIJALNI PLAN

**LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE
ZA RODOBLJE OD 2015. – 2020.**

Gospic, studeni 2015. god.

S A D R Ž A J

1. Uvodna riječ Župana	4
2. Predgovor	5
3. Vizija	7
4. Misija	8
5. Načela	9
6. Opći prikaz Ličko-senjske županije	10
6.1. Položaj županije i teritorijalno administrativni ustroj	10
6.1.1. Gospodarski potencijal	11
6.2. Demografske značajke	12
6.2.1. Stanovništvo prema dobi, spolu i teritorijalnoj rasprostranjenosti	12
6.2.2 Dobna struktura	15
6.2.3. Obrazovna struktura	15
6.2.4. Značajke kućanstva	16
6.2.5. Značajke obitelji	17
6.3. Gospodarstvo	18
6.4. Zaposlenost	19
6.4.1. Struktura zaposlenih osoba	19
6.4.2. Plaće	20
6.5. Mirovine	21
6.6. Novčane naknade/prava iz sustava socijalne skrbi jedinica lokalne samouprave	21
6.7. Osobe s invaliditetom	23
6.8. Praćenje siromaštva	24
7. Socijalna skrb u županiji	27
7.1. Županija	27
7.1.1. Upravni odjel za društvene djelatnosti	27
7.1.2. Savjet za socijalnu skrb Ličko-senjske županije	28
7.2. Ustanove za odgoj i obrazovanje	29
7.2.1. Predškolske ustanove	29
7.2.2. Osnovne škole	30
7.2.2.1. Pomoćnici u nastavi	31
7.2.2.2. Prehrana socijalno ugroženih učenika	33
7.2.2.3. Produceni boravak i posebni razredni odjeli u osn. školama	34
7.2.2.4. Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina	35
7.2.3. Srednje škole	35
7.2.4. Visoko obrazovanje	36
7.2.4.1. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje odraslih	37
7.2.4.2. Preventivni programi u odgojno obrazovnim ustanovama	38
7.3. Ustanove u zdravstvu	39

7.4. Ustanove u kulturi	42
7.5. Ustanove socijalne skrbi	43
7.5.1. Centri za socijalnu skrb	43
7.5.2. Domovi socijalne skrbi	48
7.5.3. Obiteljski domovi	49
8. Socijalne usluge u županiji prema korisničkim skupinama	50
8.1. Djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi	50
8.2. Djeca i mladi s problemima u ponašanju	51
8.3. Djeca s teškoćama i osobe s invaliditetom	53
8.4. Djeca i mladi - opća populacija	55
8.5. Nezaposlene osobe	57
8.5.1. Regionalni raspored nezaposlenosti	59
8.5.2. Mjere aktivne politike zapošljavanja	59
8.6. Žrtve nasilja u obitelji	60
8.7. Povratnici, izbjeglice i nacionalne manjine	61
8.8. Romi	64
8.9. Branitelji	64
8.10. Beskućnici	65
8.11. Osobe s problemima ovisnosti	66
8.11.1. Klubovi liječenih alkoholičara	66
8.11.2. Vijeće za prevenciju	67
8.12. Osobe u postpenalnoj situaciji	67
9. Ostali pružatelji usluga	68
9.1. Humanitarne organizacije i civilno društvo	68
9.1.1. Pomoć u kući	69
10. Mreža socijalnih usluga	71
11. Opće primjedbe	71
12. Ljudski resursi	71
13. Organizacijski resursi	72
14. Financijski resursi	73
15. SWOT analiza	73
16. Prioritetni i operativni cijevi za razdoblje od 2015.-2020. godine	75

Prilozi:

1. Članovi Savjeta za socijalnu skrb Ličko-senjske županije	78
2. Članovi Radne skupine za izradu Socijalnog plana Ličko-senjske županije	79

1. Uvodna riječ Župana

Poštovani/ne,

napredna, bogata Županija san je svakog njenog žitelja posebice nas koji sudjelujemo u donošenju strateških dokumenata, potrebnih za što brži i ravnomerniji razvoj. Uz niz usvojenih strateških dokumenata, u 2015. godini dovršena je i izrada strateškog dokumenta iz područja socijalne skrbi – Socijalni plan Ličko-senjske županije za razdoblje od 2015.-2020. godine (u dalnjem tekstu: Plan).

Osim zakonske osnove, navedeni Plan donosimo i kao izraz posebne senzibiliziranosti za najpotrebitije. Ovim putem nastojim kroz Plan u ovo socijalno osjetljivo vrijeme pokazati da smo svjesni trenutka u kojem živimo, kao i da je čovjek prioritet u društvu. Svjesni da su socijalne usluge središnja tema socijalne politike u Europi, u nastojanju da život u našoj zajednici učinimo ugodnijim i po mjeri svakom stanovniku osobito u nepovoljnem gospodarskom razdoblju.

Ulaskom u Europsku uniju ušli smo i u zahtjevniji proces decentralizacije usluga u području socijalne skrbi. Na nama, kao Županiji leži odgovornost za poticanje suradnje sa udrugama, ali i sa svim drugim subjektima u društvu. U tu svrhu potrebno je ne samo razviti nove oblike deinstitucionalne skrbi za potrebite, nego unaprijediti i razviti institucionalni odnos prema udrugama.

Radujem se što je izrada ovog dokumenta okupila i uključila sve relevantne subjekte unutar naše Županije. Svi zajedno aktivno su sudjelovali u procesu prikupljanja potrebnih podataka, kao i razradi planiranih aktivnosti. Zahvaljujem članovima Savjeta za socijalnu skrb u Ličko-senjskoj županiji, koji su pridonijeli izradi navedenog Plana, članovima Radne skupine, kao i svima koji su pridonijeli prikupljanju i obradi podataka.

Nadam se da će u realizaciji navedenog Plana u narednom razdoblju maksimalno doprinijeti i svi oni koji su sudjelovali u njegovoj izradi, ali i svi oni koji djeluju na području naše Županije i na bilo koji način su uključeni u provedbu socijalnih usluga.

Kao i većina strateških dokumenata koji se donose na nacionalnoj ili na lokalnoj razini, Plan ujedno predstavlja dokument kao preduvjet za povlačenje sredstava iz EU-fondova.

Župan Ličko-senjske županije

Milan Kolić

2. Predgovor

Sukladno odredbama čl. 195. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“ br. 157/13, 152/14 i 99/15) Županija je osnovala Savjet za socijalnu skrb radi planiranja i razvoja mreže socijalnih usluga i ostvarivanja prava, obveza, mjera i ciljeva socijalne skrbi na svom području.

Savjet za socijalnu skrb predlaže Županijskoj Skupštini donošenje Socijalnog plana, koji obuhvaća prikaz socio-demografskih i gospodarskih obilježja, prikaz sustava socijalnih usluga s opisom institucionalnih kapaciteta i izvaninstitucionalnih pružatelja usluga prema dobnim skupinama. Na temelju analize kapaciteta i dostupnosti mreže socijalnih usluga, te procjene specifičnih potreba skupina u većem riziku od socijalne isključenosti, određeni su prioriteti te strateški i operativni ciljevi razvoja institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga.

Prilikom izrade Socijalnog plana i određivanja županijskih prioriteta vodilo se računa o EU strateškom okviru razvoja Europe 2020, posebno u dijelu smjernica za rast i borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti kako bi se omogućilo sufinanciranje razvoja socijalnih usluga putem strukturnih EU fondova.

Procjena prioriteta razvoja socijalnih usluga predviđena je mjerom 4.2. „Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga“ *Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM), strateškog dokumenta Vlade RH i Europske komisije*.

Svrha socijalnog planiranja na lokalnoj razini je povećavanje i poticanje pozitivne lokalne demokratske prakse. To je postupak koji nastoji uključiti sve dionike društva u traženju rješenja za specifične lokalne probleme uz prepoznavanje i uvažavanje lokalnih resursa i drugih mogućih doprinosa.

Socijalnim planiranjem uključuju se svi lokalni prioriteti, koji služe kao temelj za ugovaranje pružanja usluga i donošenja odluka o načinu financiranja. Socijalno planiranje stoga se može definirati kao proces inkluzije koji uključuje sve interesne skupine i ispituje potrebe i resurse; utvrđuje planove za lokalno rješavanje lokalnih socijalnih problema, naručuje konkretne usluge, redovito revidira rezultate. Socijalno planiranje obično uključuje uspostavljanje mehanizma za dogovorenog planiranje koje nastoji mobilizirati postojeće resurse, potaknuti nove incijative, te osigurati mrežu usluga da bi se ispunili dogovoreni rezultati i ciljevi.

Strateški ciljevi razvoja usklađeni su sa relevantnim nacionalnim i europskim okvirima za područje socijalne skrbi kao i sa županijskim razvojnim dokumentima i smjernicama.

Ključni nacionalni dokumenti na kojima se temelji Socijalni plan su:

- Ekonomski program Vlade RH 2013 (zadani nacionalni ciljevi za ostvarivanje strategije Europe 2020),
- Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016.,
- Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba u RH 2011-2016. (2018),
- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007.-2015.,
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.),
- Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014.-2016.,

U proces socijalnog planiranja u Ličko-senjskoj županiji bilo je uključeno više od 35 predstavnika Gradova/Općina, zavoda za zapošljavanje, centara za socijalnu skrb te pružatelja usluga- ustanova socijalne skrbi, obiteljskog centra i organizacija civilnog društva i odgojno obrazovnih ustanova.

Nakon zajedničkih radionica koje su poslužile za analizu glavnih postignuća i jazova u mreži socijalnih usluga, formirana je radna skupina. Prikupljeni su i podaci o postojećim resursima, te planovima za širenje mreže izvaninstitucionalnih socijalnih usluga različitih resora i djelatnosti bitnih aspekta smanjivanja siromaštva i socijalne isključenosti.

Obavljena je i analiza prikupljenih podataka o primijenjenim pravima i korisnicima u sustavu socijalne skrbi na temelju godišnjih izvješća. Na temelju analiza definirani su i prioriteti za svaku korisničku skupinu, kao osnova za određivanje strateških i specifičnih ciljeva i mjera.

Tijekom planiranja na interaktivnim radionicama, sudionici su obavili analize jazova i prioriteta razvoja mreže socijalnih usluga vodeći računa o svim korisničkim skupinama specifično navedenim u Memorandumu o socijalnom uključivanju. Procijenjeni su i unutrašnji kapaciteti i slabosti te vanjske prilike i prijetnje, te je definirana *Vizija razvoja socijalnih usluga Ličko-senjske županije i Operativni ciljevi razvoja mreže socijalnih usluga*, uključujući mjere i ključne aktivnosti razvoja socijalnih usluga.

Definirani ciljevi i mjere odgovaraju potrebama korisničkih skupina, ali su usmjereni i na resurse potrebne za daljnji razvoj mreže socijalnih usluga u županiji. Plan sadrži sve relevantne prioritete koji se mogu ostvariti u narednom periodu, ukoliko se uspostavi operativni mehanizam za upravljanje planom i osigura koordinacija jedinica lokalne samouprave na području županije, ali i ojača vertikalna i horizontalna koordinacija različitih institucija koje zajedničkim djelovanjem mogu osigurati provedbu plana.

Nakon donošenja Socijalnog plana, slijedi donošenje Akcijskog plana aktivnosti za svaku godinu, kojim će se definirati nositelji aktivnosti, pružatelji usluga, izvori financiranja kao i nadležni za praćenje provedbe pomoću zadanih pokazatelja uspješnosti.

3. Vizija

Viziju razvoja Ličko-senjske županije izradili su članovi Radne skupine sastavljene od članova koji predstavljaju različite sustave, a koji su iz osobnog, profesionalnog iskustva i temeljem neposrednih rezultata SWOT metode, predložili poželjan razvoj naše Županije. U njoj se ističe nužnost poštivanja regionalnih obilježja Županije uz nužnost povezivanja/integriranosti svih dionika radi postizanja jačih sinergijskih efekata na području brige za djecu, mlade i ostale skupine građana kojima treba podrška i pomoć u savladavanju svakodnevnih životnih problema. Članovi Radne skupine, u viziji su, osim brige za ljudske resurse, utkali i brigu za njegovanje kvalitete usluga kojim se jamči pravo korisnika na primjerenu zaštitu.

Naša vizija je sustav koji će osigurati svim osobama u potrebi skrb i brigu o sebi, bez obzira na dob i uzroke smanjenih mogućnosti, pravo na izbor, socijalnu integraciju i sudjelovanje u životu zajednice.

Ličko-senjska županija je razvojno dinamična i otvorena ka postizanju visoke kvalitete življenja na svim područjima i socijalne osjetljivosti prema svim građanima, uz komunikaciju i snažno partnerstvo među svim razvojnim dionicima.

Želimo razviti sustav socijalne skrbi koji omogućava i podupire socijalni rad, kao stručnu djelatnost koja doprinosi dobrobiti i razvitku pojedinaca, obitelji i ranjivih skupina u našoj županiji te njihovoј prilagodbi socijalnoj sredini. To je sustav koji će se zalažati za puni razvitak obitelji kao osnovne jedinice društva promicanjem i podržavanjem ekonomskih, pravnih i socijalnih zaštita obiteljskog života. Naša vizija je sustav koji podupire stručne djelatnike u sudjelovanju i promicanju takvog socijalnog okruženja u kojemu će djeca i mladi imati što bolje uvjete za razvoj svojih sposobnosti.

Ličko-senjska županija razvoj mreže socijalnih usluga temelji na principima: dostupnosti usluga za sve u potrebi, kvaliteti usluga u skladu s visokim standardima, transparentnosti u radu mreže za pružanje socijalnih usluga, te razvijenoj suradnji različitih dionika u društvu (gospodarstvo, socijalna i zdravstvena zaštita, obrazovanje, javni, civilni i privatni sektor), i na vrijednostima: visoke socijalne osjetljivosti prema različitim potrebama korisnika i poštivanju ljudskih prava i dostojanstva građana.

U periodu nakon planiranja građani će uočiti unaprjeđenje mreže socijalnih usluga: pomoć u kući je dostupna svim korisnicima na području županije; osigurane su usluge za starije građane u svim dijelovima županije, izgrađeni su socijalni stanovi; razvijeni su brojni

socijalni programi u zajednici kao potpora korisnicima i obiteljima; uspješno su informatizirane i umrežene ustanove i organizacije koje se bave rješavanjem socijalnih problema; djeca s teškoćama u razvoju su uključena u redovito obrazovanje, uvjeti življenja, školovanja i zapošljavanja za romsku populaciju su poboljšani, mjere iz nacionalnog programa se uspješno provode; provodi se i program zapošljavanja za osobe s invaliditetom; vratio se osmijeh i dostojanstvo socijalno najugroženijem stanovništvu; podigla se kvaliteta života i obogatili sadržaje raznim programima, koji se primjenjuju na građanima svih uzrasta, tako da je županija postala ugodnije mjesto za život.

Ličko-senjska županija je posebno poznata po dobrom zbrinjavanju starije populacije, brizi za djecu s posebnim potrebama, socijalnoj osjetljivosti, iskoristivosti postojećih resursa, te suradnji svih subjekata, solidarnosti i po sposobnosti za iznalaženje inovativnih načina zadovoljavanja socijalnih potreba. Ličko-senjska županija je postala socijalno osviještena županija, koja se brine o dobrobiti svih žitelja.

4. Misija

Naša misija u Ličko-senjskoj županiji je osigurati svim ranjivim skupinama dostupnost, raznolikost i ujednačenu kvalitetu usluga, sudjelovati u izradi standarda pružanja socijalnih usluga, poticati razvoj mreže pružatelja usluga u nevladinom i privatnom sektoru, poticati cjeloživotno obrazovanje svih stručnih radnika, pružatelja usluga, kao i civilnog sektora. Osigurati uvjete za što dulji ostanak starijih i nemoćnih u njihovim domovima te povećati dostupnost i raznolikost usluga.

Osigurati različite oblike skrbi za osobe s posebnim potrebama s naglaskom na očuvanje i razvoj njihovih preostalih sposobnosti. U našoj Županiji osigurat ćemo svim psihički oboljelim osobama primjerenu zaštitu ljudskih prava u sustavu socijalne skrbi, na način da se pojača kontrola i fleksibilnost instituta skrbništva.

Potrebno je razvijat izvaninstitucionalne programe s ciljem kontinuirane psihosocijalne rehabilitacije, destigmatizacije oboljelih, te podrške korisnicima i njihovim obiteljima, a gdje je to moguće potpune socijalne integracije oboljelih osoba, kao i osigurati svim građanima dostupne preventivne programe s ciljem prepoznavanja nasilnih oblika ponašanja i posljedica po žrtve, jačanja samozaštite i promicanja nenasilnih oblika ponašanja i senzibilizacije za pomoć ugroženima. Nadalje, potrebno je pojačati profesionalnu suradnju i aktivnosti svih sudionika uključenih u problematiku ovisnosti s naglaskom povećavanja preventivnih programa.

5. NAČELA

U planiranju i pružanju socijalnih usluga u Ličko-senjskoj županiji osobito se poštuju sljedeća načela i vrijednosti:

1. Načelo pravednosti, planiranja i pružanja usluga temeljenih na dokazima

Sve usluge potrebno je kvalitetno isplanirati, te postaviti rokove izvedbe kako bi usluge mogle biti pravilno usmjerene. Pri tome je potrebno voditi računa o preventivnim programima. Pravodobnim uočavanjem potreba korisnika osiguravamo pružanje socijalnih usluga koje će pridonijeti kvalitetnom socijalnom uključivanju u lokalnoj zajednici.

2. Informiranost i dostupnost

Planovi, moguća rješenja i sve usluge moraju biti dostupni korisnicima na razne načine, a informacije o dostupnim uslugama treba širiti putem javnih predavanja i putem sredstava javnog priopćavanja. Korisnicima bi trebale i biti dostupne socijalne usluge u vlastitim domovima i u lokanoj zajednici, odnosno izvaninstitucionalni oblici skrbi s ciljem poboljšanja kvalitete života korisnika.

3. Načelo individualizacije

Svim korisnicima treba se pristupiti individualno vodeći računa o specifičnosti njihovih potreba, te pružati usluge u skladu s njihovim potrebama.

4. Načelo poštivanja ljudskih prava, tajnosti i zaštite osobnih podataka

Podaci koje pojedini korisnik iznosi duboko su osobni i njihov sadržaj treba ostati zaštićen.

5. Načelo partnerstva i socijalne isključenosti

Pristup rješavanju bilo kojeg problema lakši je i provodljiviji ukoliko se provodi u partnerstvu na bilo kojoj razini. U suradnji sa ustanovama, udrugama, građanima i korisnicima potrebno je razviti korisne učinkovite socijalne usluge koje će biti dostupne svim skupinama korisnika na cijelom području Ličko-senjske županije.

6. Načelo evaluacije (konstruktivna kritika i evaluacija)

Nakon pružene usluge, od velikog je značaja povratna informacija krajnjeg korisnika, njegovo zadovoljstvo pruženom uslugom, kao i kritika, ali i pohvala.

6. Opći prikaz Ličko-senjske županije

6.1. Položaj županije i teritorijalno administrativni ustroj

Slika 1. Gradovi i općine Ličko-senjske županije

Ličko-senjska županija zemljopisno je najveća po površini teritorija među županijama u Republici Hrvatskoj ($5.350,50 \text{ km}^2$), te obuhvaća 9,5% državnog teritorija. Područje Županije po karakteru je uglavnom brdsko-planinsko. Kopneni dio Županije iznosi oko 80%, dok je preostali dio Županije primorskog karaktera i obuhvaća priobalna područja Senja i Karlobaga, te sjeverozapadni dio otoka Paga (Grad Novalja). Županiji pripada i dio teritorijalnog mora (597 km^2 ili 1,9% hrvatskog morskog akvatorija) te s $2,29 \text{ km}^2$ površine otoka čini 0,07% površine svih otoka Hrvatske. U dužini od $100,16 \text{ km}$ Županija graniči sa susjednom BiH što je 4,9% državne kopnene granične linije, obuhvaća 4 grada (Gospic, Novalja, Otočac i Senj) i 8 općina (Brinje, Donji Lapac, Karlobag, Lovinac, Perušić, Plitvička jezera, sjedište Korenica, Udbina i Vrhovine). Gotovo sve općine i gradovi imaju površinu veću od 100 km^2 .

Ličko-senjska županija prvenstveno je određena funkcijom geoprometnog križišta između tri vodeća polarizacijska središta u državi Zagreba, Rijeke i Splita, ali još i nekih drugih, kao što su Zadar i Karlovac, zatim pripadnošću njezina kontinentalnog područja geostrateškoj i ekološkoj jezgri Hrvatske (Gorska Hrvatska), te autohtonim gospodarskim potencijalima sadržanim u poljodjelskim površinama, šumskom i vodnom gospodarstvu, te turistički vrijednim područjima (priobalje), prostorima nacionalnih parkova i parkova prirode, te porječjima krških rijeka.

Slika 2. Park prirode/Nacionalni parkovi Ličko-senjske županije

Na području Županije, zbog očuvanosti prirode i njenih vrijednosti, zaštićeno je oko 28% teritorija u tri nacionalna parka: Nacionalni park „Plitvička jezera“, Nacionalni park „Sjeverni Velebit“, Nacionalni park „Paklenica“ i svjetski rezervat biosfere Velebit. U tom kontekstu posebno mjesto pripada Velebitu, najduljoj i najistaknutijoj hrvatskoj planini, koja razdvaja prostor županije na dva dijela: primorski i kontinentalni. Na području Županije važno mjesto zauzima i Park Prirode „Velebit“.

6.1.1. Gospodarski potencijali

Ličko-senjska županija obiluje šumama, pašnjacima i poljoprivrednim zemljištima. Posebno se ističe bogatstvo vodnih resursa, kao što je kvaliteta pitke vode, a jedna je od rijetkih županija sa iznimno očuvanim prirodnim bogatstvom. Strateški resurs za uspješan razvoj županije je visoko vrijedan prostor, čija vrijednost će dugoročno rasti. Prema broju i raznovrsnosti zaštićenih prirodnih objekata i lokaliteta Ličko-senjskoj županiji pripada jedno od vodećih, a po njihovu udjelu u ukupnoj površini, apsolutno vodeće mjesto među hrvatskim županijama (2.638 km^2 ili 58% površine svih nacionalnih parkova i parkova prirode u Hrvatskoj).

Tablica 1: Prirodni resursi Županije

Pokazatelji TERITORIJA	Županija	Republika Hrvatska	Udio Županije u RH %
Površina kopna (km^2)	5.350	56.542	9,5
Površina teritorijalnog mora (km^2)	597	31.067	1,9
Dužina morske obalne crte (km)	200	5.835	3,4
Obradive poljoprivredne površine (km^2)	1.122	19.900	5,6
Pašnjaci (km^2)	1.558	11.562	13,5

Šume i šumsko zemljište (km²)	3.067	19.763	15,5
Zaštićeno područje (km²)	1.498	5.350	28

Izvor: *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2002. godine*

6.2. Demografske značajke

6.2.1. Stanovništvo prema dobi, spolu i teritorijalnoj rasprostranjenosti

Tablica 2: Osnovni statistički pokazatelji

JLS	Površina (u km ²)	Broj stanovnika	Broj naselja	Gustoća naseljenosti
Gospic	966,64	12.745	50	13,18
Senj	660,83	7.182	24	10,87
Otočac	564,30	9.778	22	17,00
Novalja	92,36	3.663	10	36,08
Brinje	358,22	3.256	12	9,09
Donji Lapac	354,20	2.113	18	5,97
Lovinac	341,92	1.007	10	2,95
Perušić	380,69	2.638	18	6,93
Plitvička jezera	469,62	4.373	41	9,31
Udbina	683,15	1.874	26	2,74
Vrhovine	223,23	1.381	7	6,19
Karlobag	283	917	14	3,24

Izvor: DZS, *Kontigenti stanovništva po gradovima/općinama, popis 2011.*, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.

Najveći broj stanovnika, njih 33.338 (65,4%) živi u gradovima od kojih je najveći Gospic s 12.745 stanovnika (25%), dok u općinama živi 17.559 (34,4%) stanovnika. Gustoća naseljenosti na razini županije je 9,5 stanovnika po km², što je ispod prosjeka Republike Hrvatske. Na kontinentalnom i planinskom dijelu živi 11,2 stanovnika na km², na otocima i priobalju nešto manje od 12 stanovnika na km², dok je gustoća stanovništva niža u nekada ratom okupiranim područjima svega 5,6 stanovnika na km².

Tablica 3: Raspodjela stanovništva prema dobi po gradovima i općinama

Gradovi/Općine	Spol	Ukupno	Starosna dob			
			0-19	Rad. spos. stan. (15-64)	Stariji 65 i više	Stariji 75 i više
Ličko-senjska županija	sv.	50.927	9.506	31.428	12.574	6.226
	m	25.347	4.878	16.478	5.284	2.433
	ž	25.580	4.628	14.950	7.290	3.793
Gradovi :						
Gospic	sv.	12.745	2.747	8.002	2.722	1.419
	m	6.332	1.405	4.187	1.103	541

	ž	6.413	1.342	3.815	1.619	878
<u>Novalja</u>	sv.	3.663	735	2.304	819	356
	m	1.857	386	1.122	363	150
	ž	1.806	349	1.082	456	206
<u>Otočac</u>	sv.	9.778	1.883	6.112	2.346	1.060
	m	4.890	996	3.197	985	397
	ž	4.888	887	2.915	1.361	663
<u>Senj</u>	sv.	7.182	1.198	4.677	1.649	768
	m	3.547	617	2.399	704	311
	ž	3.635	581	2.278	945	457
Općine :						
<u>Brinje</u>	sv.	3.256	584	1.931	884	432
	m	1.609	280	1.047	345	146
	ž	1.647	304	884	539	286
<u>Donji Lapac</u>	sv.	2.113	249	1.294	641	303
	m	1.063	131	683	281	129
	ž	1.050	118	611	359	174
<u>Karlobag</u>	sv.	917	126	549	281	113
	m	454	60	276	136	52
	ž	463	66	273	145	61
<u>Lovinac</u>	sv.	1.007	159	498	381	206
	m	522	82	281	182	95
	ž	485	77	217	199	111
<u>Perušić</u>	sv.	2.638	403	1.422	924	519
	m	1.327	214	787	380	202
	ž	1.311	189	635	544	317
<u>Plitvička Jezera</u>	sv.	4.373	1.007	2.740	874	462
	m	2.137	498	1391	352	167
	ž	2.236	509	1349	522	295
<u>Udbina</u>	sv.	1.874	274	1.073	598	359
	m	929	138	582	248	141
	ž	945	136	491	350	218
<u>Vrhovine</u>	sv.	1.381	141	826	455	229
	m	680	71	424	204	102
	ž	701	70	400	251	127

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. god.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Ličko-senjska županija ima najmanji broj stanovnika, svega 50.927 stanovnika, što je svrstava u najrjeđe naseljenu hrvatsku županiju.

Od ukupnog broja stanovnika njih 25.347 je muškaraca (49,7%) i 25.580 su žene (50,2%). Na otocima i priobalju živi 11.762 stanovnika (23%), 29.424 stanovnika (57,7%) živi na kontinentalno-planinskom dijelu, te 9.741 stanovnik (19,1%) živi na nekada ratom okupiranom području.

Tablica 4: Kretanje stanovništva u razdoblju od 1981.-2011. god.

JLS	Broj stanovnika 1981.	Broj stanovnika 1991.	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.
Grad Gospic	31.263	29.049	12.980	12.745
Grad Senj	9.562	9.205	8.132	7.182
Grad Otočac	26.502	24.992	10.411	9.778
Grad Novalja	3.068	3.175	3.335	3.663
Općina Brinje	6.528	6.035	4.108	3.256
Općina Donji Lapac	8.447	8.054	1.880	2.113
Općina Karlobag	1.192	1.039	1.019	917
Općina Lovinac	3.721	3.054	1.096	1.007
Općina Perušić	6.379	5.648	3.494	2.638
Općina Plitvička Jezera	7.383	7.156	4.668	4.373
Općina Udbina	5.126	4.401	1.649	1.874
Općina Vrhovine	3.223	2.853	905	1.381
Ukupno	112.394	104.661	53.677	50.927

Izvor: DZS, 2001. i 2011., Kontigent stan. po gradovima/općinama, podaci za popise 1981. i 1991. godinu

Krajem 19. stoljeća u Županiji je živjelo 187.000 stanovnika. Od tada je broj stanovnika stalno opadao. Iseljavanje je desetljećima dominiralo dinamikom promjena u stanovništvu. Ako se usporedi kretanje broja stanovnika u periodu od 1991.-2011. godine najveći pad stanovnika zabilježen je upravo tada, u razdoblju tijekom i nakon Domovinskog rata, zbog ratnih stradanja i iseljavanja broj stanovnika se prepolovio, što ima negativan utjecaj na gospodarske i društvene aktivnosti. Demografski oporavak jedan je od najvećih problema s kojim je Županija danas suočena. Ako usporedimo popis stanovništva 2011. godine sa popisom iz 2001. godine, vidljivo je smanjenje ukupnog broja stanovnika za 2.750 ili 1,85 %. Grad Novalja te Općine Donji Lapac, Lovinac, Udbina i Vrhovine bilježe lagan porast broja stanovnika u periodu nakon 2001. godine. Jedan od uzroka smanjena stanovništva je nizak prirodni prirast, kao i migracije iz ruralnih u urbane sredine. Sukladno Popisu stanovništva 2011. godini, udio stanovnika Županije u ukupnom broju stanovnika Republike Hrvatske iznosi 1,18%.

Tablica 5: Dosedjeno i odseljeno stanovništvo prema području doseljena i odseljenja u Ličko-senjskoj županiji u 2014. godini

DOSELJENI		ODSELJENI		SALDO MIGRACIJE MEĐU ŽUPANIJAMA	SALDO S INOZEMSTVOM
Iz druge županije	Iz inozemstva	U drugu Županju	U inozemstvo		
617	146	576	491	41	-345

Izvor: Priopćenje DZS, 10. srpnja 2015. god., Migracija stanovništva RH u 2014. god.

Migracijski saldo Ličko-senjske županije je negativan, jer iako je odseljenih u drugu županju 41 manje nego doseljenih iz drugih županija, odseljenih u inozemstvo je 345 više nego doseljenih iz inozemstva.

6.2.2. Dobna struktura

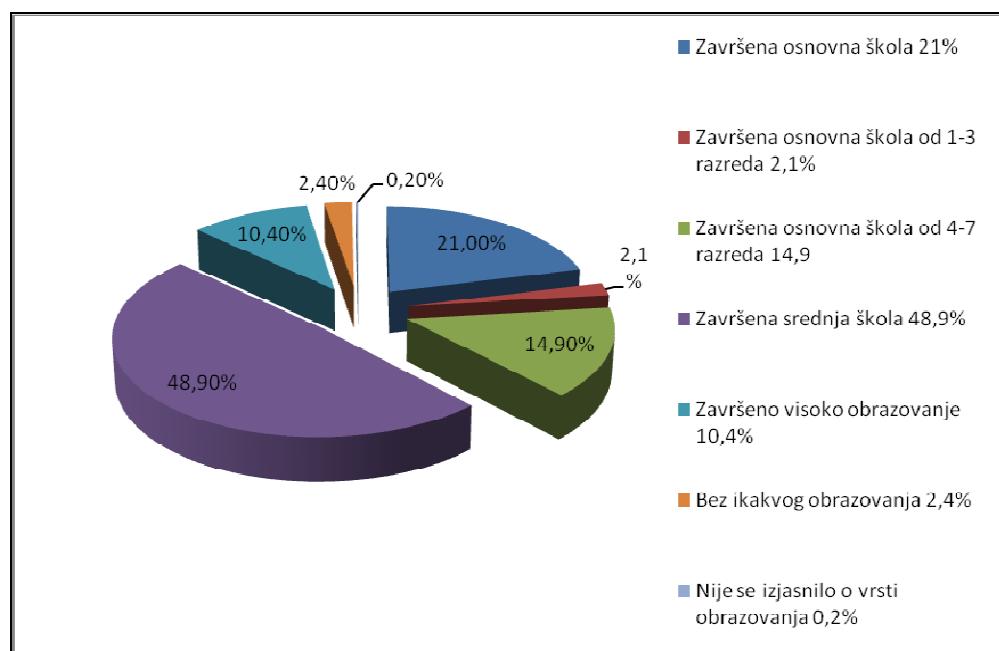
Prema Popisu stanovništva 2011. godine prosječna životna dob stanovništva je 45,3 godine, što je više od hrvatskog prosjeka, koji iznosi 41,7 godina, te smo po tome najstarija županija u Republici Hrvatskoj. Budući da prevladava izrazito starije stanovništvo, podatci ukazuju na povećanje broja osoba starijih od 60 i više godina, što je posebno izraženo na kontinentalnom i planinskom dijelu, te na nekad ratom okupiranom području, gdje je prisutan i negativni prirodni priraštaj. Indeks starosti koji pokazuje omjer broja starijih od 60 i više godina i mlađih u dobi od 19 godina, također je izrazito nepovoljan te iznosi 66,0% (kritična vrijednost indeksa iznosi 40%).

Naime, na području Županije ima 12.574 stanovnika starijih od 65 godina (24,6 %), dok starijih od 75 godina i više ima 6.226 (12,2 %) po čemu je naša Županija ispred svih županija u Republici Hrvatskoj. Najveći udio stanovnika starijih od 75 godina imaju Gradovi Gospić i Otočac (iznad 26 po km²).

6.2.3. Obrazovna struktura

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Republici Hrvatskoj ima 3.632.461 stanovnika od 15 i više godina. Od toga sa završenom osnovnom školom ima 773.489 ili 21,3%, sa završenom osnovnom školom od 1.-3. razreda 34.786 osobe ili 0,9%, sa završenom osnovnom školom od 4.-7. razreda 249.081 osoba ili 6,8%, oko 1.911.815 ili 52,6% ima završenu srednju školu, a visoko obrazovanje (stručni studij, sveučilišni studij i doktor znanosti) ima oko 595.233 ili 16,3% stanovnika. Bez škole evidentirano je 62.092 stanovnika ili 1,7%. O vrsti svoga obrazovanja pri popisu nije se izjasnilo 5.965 stanovnika ili 0,2%.

Slika 3: Obrazovna struktura stanovništva prema Popisu stanovništva 2011. godine na području Ličko-senjske županije

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Od 44.002 stanovnika od 15 i više godina, na području Ličko-senjske županije njih 9.279 ili 21% ima završenu osnovnu školu, 941 ili 2,1% ima završenu osnovnu školu od 1.-3. razreda, 6.422 ili 14,9% ima završenu osnovnu školu od 4.-7. razreda, 21.559 ili 48,9% stanovnika ima završenu srednju školu, 4.605 ili 10,4% ima visoko obrazovanje (stručni studij, sveučilišni studij i doktor znanosti). Od 44.002 stanovnika naše Županije samo njih 1.095 ili 2,4% je bez ikakvog obrazovanja, dok se 101 ili 0,2% stanovnika nije se izjasnilo o razini obrazovanja.

6.2.4. Značajke kućanstva

Prema Popisu stanovništva 2011. godine, na području Ličko-senjske županije bilo je 19.626 kućanstava, od toga 19.617 privatnih kućanstava i 9 institucionalnih kućanstva. Institucionalno kućanstvo obuhvaća osobe za čiji smještaj i ishranu skrbi neka ustanova. To su u pravilu kućanstva koja je osnovala pravna ili fizička osoba radi dugotrajnog smještaja i zbrinjavanja određene skupine ljudi, koja se rasčlanjuju na obrazovne institucije, zdravstvene institucije i institucije za skrb, institucije za umirovljenike ili starije osobe, vojne institucije, vjerske institucije i ostale institucije.

Tablica 6: Stanovništvo Ličko-senjske županije i stanovništvo Republike Hrvatske prema podjeli na privatna i institucionalna kućanstva

	Ličko-senjska županija	Republika Hrvatska
Ukupan broj stanovnika	50.927	4.284.889
Ukupno kućanstava	19.626	1.520.151
Privatna kućanstva	19.617	1.519.038
Institucionalna kućanstva	9	1.113
Broj osoba u institucionalnim kućanstvima	673	38.576

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Prema popisu 2001. godine bilo je 5.182 jednočlana kućanstva, 5.618 dvočlanih kućanstava, 3.472 tročlana kućanstva, 3.164 četveročlana kućanstva, 1.440 pетeročlanih kućanstava, 636 šesteročlanih kućanstava i 388 kućanstava sa sedam ili više članova.

Prema popisu stanovnika 2011. godine u Ličko-senjskoj županiji bilo je 5.804 jednočlana kućanstava, 5.475 dvočlanih kućanstava, 3.258 tročlanih kućanstava, 2.955 četveročlanih kućanstava, 1.314 pетeročlanih kućanstava, 516 šesteročlanih kućanstava i 295 kućanstava sa sedam ili više članova.

Prosječan broj članova kućanstva za Ličko-senjsku županiju i u 2001. godini i 2011. godini bio je manji od 2,56 članova.

6.2.5. Značajke obitelji

Tablica 7: Obitelji prema tipu obitelji i broju djece u Ličko-senjskoj županiji prema popisu stanovništva 2001. i 2011. godine

Vrsta obitelji		Ukupno u 2001. godini	Ukupno u 2011. godini
Ukupno obitelji	Broj obitelji	15.455	14.355
Obitelji s djecom	Broj obitelji	10.142	9.671
	Broj djece	17.019	15.905
Bračni i izvanbračni par sa djecom	Broj obitelji	7.846	7.156
	Broj djece	13.943	12.566
Bračni i izvanbračni par bez djece	Broj obitelji	5.313	4.684
Majka s djecom	Broj obitelji	1.834	2.029
	Broj djece	2.427	2.718
Otac s djecom	Broj obitelji	462	486
	Broj djece	649	621

Izvor. DZS, Rezultati popisa stanovništva iz 2011, Obitelji s djecom prema tipu obitelji i broju djece prema starosti i Obitelj s djecom prema tipu obitelji i broju djece prema starosti, po županijama, popis 2001., Kućanstva prema obiteljskom sastavu i obiteljska kućanstva prema broju članova po osnovi korištenja stana po gradovima/općinama popis 2001.

U desetogodišnjem razdoblju između dva popisa stanovnika (2001.-2011. godine) smanjio je broj obitelji za 1.100 obitelji i broj djece za 1.114, dok se povećo broj jednoroditeljskih obitelji i broj djece u takvim obiteljima.

Tablica 8: Obitelji s djecom prema tipu obitelji i broju djece koja se školuju u Ličko-senjskoj županiji

Tip obitelji		Ukupno u 2011. godini
Obitelj s djecom	Ukupan broj obitelji s djecom	9.671
	Ukupan broj obitelji s djecom koja se školuju	4.685
Bračni par s djecom	Broj obitelji	6.925
	Broj obitelji s djecom koja se školuju	3.890
	Broj djece koja se školuju	6.235
Izvanbračni par s djecom	Broj obitelji	231
	Broj obitelji s djecom koja se školuju	122
	Broj djece koja se školuju	194
Majka s djecom	Broj obitelji	2.029
	Broj obitelji s djecom koja se školuju	547
	Broj djece koja se školuju	758

Otac s djecom	Broj obitelji	486
	Broj obitelji s djecom koja se školiju	126
	Broj djece koja se školuju	161

Izvor: DZS, Rezultati popisa stanovništva 2011., Obitelji s djecom prema tipu obitelji, ukupnom broju djece koja se školuju

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2011. godine od ukupno 9.671 obitelji s djecom, nešto više od polovine obitelji imaju djecu koja se školuju. Ukupno u tim obiteljima živi 7.348 djece koja se školuju, za koje treba planirati odgovarajuće socijalne usluge.

6.3. Gospodarstvo

Tablica 9: Iznos ostvarenog BDP-a u regiji 2008.-2012. u mil. EUR

	2008.	2010.	2011.	2012.	IND 12/11	Udio u RH (2012)
LSŽ	411	406	410	388	94,6	0,9
Jadranska Hrvatska	13.855	14.497	14.035	13.929	99,2	31,7
RH	42.833	44.441	44.220	43.959	99,4	100

Izvor: DZS, Priopćenje broj 12.12. od 1.3.2010., 14.2.2014., 13.3.2015.

Bruto domaći proizvod Ličko-senjske županije u 2012. godini iznosio je 388 mil. EUR-a, što predstavlja 1% ukupnog BDP-a Republike Hrvatske.

Tablica 10: Iznos BDP-a po stanovniku u regiji 2008.-2012. u EUR

	2008.	2010.	2011.	2012.	IND 12/011	Udio u Rh (2012)
LSŽ	8.039	8.278	8.486	7.764	91,5	75,4
Jadranska Hrvatska	9.471	9.876	9.579	9.885	103,2	96,0
RH	9.656	10.057	10.038	10.297	182	100

Izvor: DZS, Priopćenje br. 12.12 od 1.3.2010., 14.2.2014., 13.3.2015.

Ostvareni BDP po stanovniku u 2012. godini u Ličko-senjskoj županiji iznosio je 7.764 EUR-a, što je 75,4% BDP-a po stanovniku na nivou Republike Hrvatske i 96,0% BDP-a po stanovniku na nivou Jadranske Hrvatske.

Po razvojnom indeksu (55,48%) Ličko-senjska županija spada u skupinu potpomognutih županija (s indeksom manjim od 75%), te je uz Šibensko-kninsku županiju jedina u Jadranskoj Hrvatskoj (NUTS II) koja ima taj status. Unutar županije postoje velike razlike između indeksa razvijenosti jedinica lokalne samouprave: I. skupina (Vrhovine), II. skupina (Donji Lapac, Udbina, Brinje, Perušić, Lovinac), III. skupina (Otočac, Plitvička jezera, Senj, Gospić), IV. skupina (Novalja) i V. skupina (Karlobag).

Sukladno Izvješću o poslovanju gospodarskih subjekata Ličko-senjske županije u 2014. godini, osnovni ekonomski pokazatelji gospodarstva Ličko-senjske županije u usporedbi s onima na nivou Republike Hrvatske ukazuju na činjenicu da isti uglavnom prate one postignute na nivou Republike Hrvatske ili su povoljniji. Pozitivni pokazatelji u finansijskom dijelu poslovanja i zapošljavanja uglavnom su rezultat ostvarenog u proizvodnim djelatnostima.

Podaci o višegodišnjem trendu pada broja obrtnika i zapošljavanja u obrnicištvu ukazuju na žurnu potrebu preispitivanja niza zakonskih i normativnih propisa, kojima se obrtnicima određuju brojna fiskalna, ali još više parafiskalna davanja, koja znatno opterećuju njihovo poslovanje. Stoga bi na razini jedinica lokalne samouprave trebalo razmotriti mogućnosti smanjenja cijena komunalnih usluga i drugih davanja, odnosno mogućnost uvođenja selektivnog pristupa prema pojedinim vrstama obrta, kako bi se očuvali deficitarni obrti i potaknulo osnivanje novih.

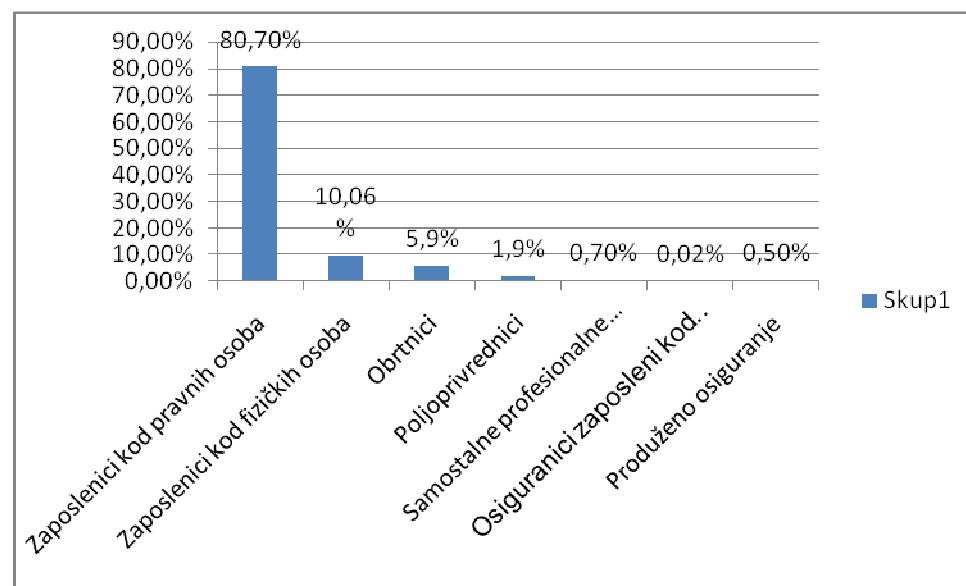
Mjere za poticanje razvoja gospodarstva Ličko-senjske županiji provode se temeljem Programa razvoja malog gospodarstva 2014.-2020. godine, u skladu s proračunskim mogućnostima, a bit će i sastavni dio Županijske razvojne strategije 2015.-2020. godine.

6.4. Zaposlenost

6.4.1 Struktura zaposlenih osoba

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na dan 31. prosinca 2014. godine Ličko-senjska županija imala je 13.186 osiguranika obveznog osiguranja, što je za 19 osiguranika manje nego 2013. godine kada je u istom razdoblju bilo 13.167 osiguranika. Od ukupnog broja osiguranika: 7.064 muškaraca ili 53,6% i žena 6.122 ili 46,4%,

Slika 4: Udio osiguranika u ukupnoj strukturi osiguranika u Ličko-senjskoj županiji prema osnovama osiguranja u 2014. god.

Izvor: DZS, Statističke informacije HZMO-a, stanje 31. prosinca 2014. godine

Najveći dio u ukupnoj strukturi osiguranika čine zaposlenici kod pravnih osoba 10.650 ili (80,7%), zatim zaposleni kod fizičkih osoba 1.327 ili (10,06%), obrtnici 782 ili (5,9%), poljoprivrednici 257 (1,9%) i samostalne profesionalne djelatnosti s udjelom od 95 osiguranika (0,7%). Najmanji udio čine osiguranici zaposleni kod međunarodnih organizacija u inozemstvu i Hrvatski državljeni zaposleni na teritoriju Republike Hrvatske kod poslodavaca sa sjedištem u inozemstvu, 3 osiguranika (0,02%) i 72 osiguranika produženog osiguranja ili 0,5%.

Tablica 11. Zaposleni u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj i Ličko-senjskoj županiji po granama djelatnosti (stanje na dan 31. ožujka 2014. godine)

DJELATNOST	LSŽ		RH		
	Broj 2013.	Broj 2014.	% (2014.)	Broj 2014.	% (2014.)
A Poljoprivreda, šumarstvo i	844	868	8,36	23.173	2,09
B Rudarstvo i vađenje	56	53	0,51	5.388	0,49
C Prerađivačka industrija	766	860	8,29	197.989	17,85
D Opskrba ele. ene. i plinom	326	341	3,29	14.756	1,33
E Opskrba vodom, gosp. otpadom	332	342	3,30	20.949	1,89
F Građevinarstvo	601	582	5,61	72.710	6,55
G Trgovina, popravci	1053	1068	10,29	176.665	15,92
H Prijevoz i skladištenje	471	617	5,95	57.981	5,23
I Pružanje smješt. i priprema i	791	843	8,12	46.514	4,19
J Informacije i komunikacije	61	65	0,63	33.687	3,04
K Financijske i djel. Osiguranja	159	155	1,49	36.796	3,32
L Poslovanje nekretninama	37	27	0,26	7.390	0,67
M Stručne, znanstvene i tehničke	151	127	1,22	53.493	4,82
N Administrativne i pomoćne	209	235	2,26	34.869	3,14
O Javna uprava i obrana	1.964	1.781	17,16	102.723	9,26
P Obrazovanje	1.215	1.226	11,81	110.343	9,95
Q Zdravstvena zaštita i socijalna	816	827	7,97	82.684	7,45
R Umjetnost, zabava i rekreacija	291	262	2,52	19.178	1,73
S Ostale uslužne djelatnosti	110	99	0,95	12.173	1,10
UKUPNO	10.25	10.37	100,00	1.109.46	100,00

Izvor: Priopćenje DZS-a 9.2.4. od 27.ožujka 2015. godine.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2014. godini u Županiji najveći udio u broju zaposlenih bio je u djelatnosti javne uprave i obrane (17,16%), zatim obrazovanja (11,81%) i trgovine (10,29%). Na nivou Republike Hrvatske najveći udio u ukupnom broju zaposlenih imaju zaposleni u prerađivačkoj industriji (17,85%), a zatim u djelatnosti trgovine (15,92%) te obrazovanja (9,95%).

6.4.2. Plaće

Prosječna mjeseca neto plaća u 2013. godini u Ličko-senjskoj županiji iznosila je 5,061,00 kn, dok je u Republici Hrvatskoj iznosila 5.507,00 kn.

Tablica 12: Prosječne mjesecne bruto i neto plaće zaposlenih po NKD-u 2007. prosjek 2013. god.

	Prosječne bruto plaće po zaposlenom (kn)			Prosječne neto plaće po zaposlenom (kn)		
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene
Republika Hrvatska	7.926	8.319	7.470	5.507	5.773	5.200
Ličko-senjska županija	7.016	7.389	6.517	5.061	5.337	4.692

Izvor: DZS, Statistička izvješća 1549/2015. Zaposlenost i plaće u 2014.godini

6.5. Mirovine

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje 30. rujna 2014. godine, prosječan iznos mirovine umanjene za porez i prirez, za korisnike starosnih, invalidskih i obiteljskih mirovina u Ličko-senjskoj županiji iznosio je 1.956,96 kn, dok je iznos prosječne mirovine u Hrvatskoj iznosio 2.232,79 kn (nisu uključeni korisnici mirovina: djelatne vojne osobe, policijski službenici i ovlaštene službene osobe, hrvatski branitelji iz Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji i pripadnici HVO-a i članovi njihovih obitelji).

Krajem rujna 2014. godine u Ličko-senjskoj županiji bilo je ukupno 13.801 korisnika starosnih mirovina, obiteljskih i invalidskih mirovina. Navedenom broju umirovljenika u županiji, treba pribrojiti i primatelje mirovina kojima su mirovine dodijeljene po posebnim zakonima (branitelji domovinskog rata -1.336 korisnika, vojne osobe, policijski službenici i ovlaštene službene osobe 404, te HVO 29 korisnika).

6.6. Novčane naknade/prava iz sustava socijalne skrbi jedinica lokalne samouprave

Svi Gradovi i Općine u Županiji, planiraju socijalne usluge na godišnjoj razini.

Ustroj za obavljanje poslova socijalne skrbi razlikuje se s obzirom na veličinu i kapacitete Grada/Općine.

U okviru socijalnog planiranja, prikupljeni su podaci od Gradova i Općina sa područja Županije, koji definiraju socijalne potrebe odlukama o socijalnoj skrbi sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi te ostalim općim aktima.

U nastavku dajemo pregled socijalnih davanja u 2014. godini Gradova/Općina:

Tablica 13: Iznos socijalnih davanja Gradova/Općina Ličko-senjske županije u 2014. godini, obrasci DP-M* i TS-M**

GRADOVI/ OPĆINE	UTROŠENA SREDSTVA ZA SOCIJALNA DAVANJA (kn)
GRAD GOSPIĆ	1.082.521,06
GRAD NOVALJA	386.429,83
GRAD OTOČAC	698.919,77
GRAD SENJ	438.139,00
UKUPNO GRADOVI	2.606.009,66
OPĆINA BRINJE	55.396,08

OPĆINA DONJI LAPAC	25.250,00
OPĆINA KARLOBAG	174.641,71
OPĆINA LOVINAC	76.100,00
OPĆINA PERUŠIĆ	134.831,25
OPĆINA PLITVIČKA JEZERA	494.201,74
OPĆINA UDBINA	89.043,08
OPĆINA VRHOVINE	84.435,75
UKUPNO OPĆINE	1.133.899,61
UKUPNO GRADOVI I OPĆINE	3.739.909,27

Izvor: *Gradovi/Općine – obrasci DP-M i TS-M za 2014. god.*

* obrazac DP-M: izvješće o korisnicima drugih prava iz socijalne skrbi utvrđenih općim aktima jedinica lokalne samouprave

** obrazac TS-M: mjesечно izvješće o korisnicima prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja

Gradovi i Općine najveći dio sredstva izdvajaju za jednokratne pomoći obiteljima, troškove prijevoza za učenike i građane, prehranu za učenike slabijeg imovinskog stanja, pomoć u kući za starije osobe, pomoć za osobe s invaliditetom, opremanje novorođenog djeteta, studentske i učeničke stipendije, prigodne darove za djecu i umirovljenike, plaćanje smještaja u uč. domu, sufinanciranje produženog boravka djece u osnovnoj školi, pomoć roditeljima djece s teškoćama, podmirenje troškova stanovanja, podmirenje pogrebnih troškova i troškova ogrjeva, te sufinanciranje pomoćnika u nastavi.

Svi Gradovi i većina Općina sufinanciraju i rad organizacija civilnog društva, te izvaninstitucionalnih aktivnosti ustanova radi zadovoljavanja potreba djece i mladih, ali i starijih osoba te osoba s invaliditetom. Uz to financiraju se i programi za potporu braniteljima i njihovim obiteljima, osobama s invaliditetom, programi prevencije i tretman ovisnosti.

Ukupno gledano, na razini upravnih tijela Županije, Gradova i Općina postoje određeni organizacijski i ljudski resursi, kao prepostavke za pospješivanje zajedničkog djelovanja i intenziviranje razvoja socijalnih usluga i provedbe politike socijalnog uključivanja.

Socijalne usluge koje planiraju Gradovi/Općine

Dio Gradova i Općina, unatoč ograničenim finansijskim sredstvima, planira unaprijediti svoje programe i financirati usluge koje su posebno vezene uz socijalno uključivanje (prioriteti su: pomoć djeci s teškoćama u razvoju, pomoć osobama s invaliditetom, pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba, stipendiranje djece slabijeg imovinskog statusa, uređenje i opremanje „Sigurne kuće“, pokretanje programa za mlade i osobe sa posebnim potrebama, izgradnja doma za starije osobe, dogradnja postojećih i izgradnja novih dječjih vrtića i igraonica). Da bi se postigli planirani prioriteti potrebno je značajno unaprijediti strateško planiranje na nivou svih jedinica lokalne samouprave, radi ciljanog zadovoljavanja prioritetnih socijalnih potreba stanovnika, unaprijediti proračunsko planiranje, osigurati interventne programe radi smanjivanja negativnih učinaka krize na

stanovništvo u vrijeme ekonomske recesije, uz istovremeno praćenje kapaciteta za procjenu potreba i dugoročno planiranje vezano uz socijalni razvoj.

Resursi Županije i JLS za razvojne projekte za unaprjeđenje mreže socijalnih usluga

Županija i jedinice lokalne samouprave ostvaruju relativno male prihode proračuna po stanovniku. Istaknute su potrebe za podizanjem standarda i većim obuhvatom korisnika socijalnih usluga, što prepostavlja i dodatna ulaganja i troškove. Mogućnost ostvarenja dodatnih prihoda je i realizacija razvojnih socijalnih projekata financiranih izvanproračunskim sredstvima iz fondova EU.

6.7. Osobe s invaliditetom

U Ličko-senjskoj županiji na dan 30.1.2014. godine registrirano je 6.030 osoba s invaliditetom, od toga 3.997 muškaraca (66%) i 2.033 žena (34%). Osobe s invaliditetom čine 11,8 % ukupnog stanovništva županije. Najveći broj osoba s invaliditetom njih 3.123 (52%) je u radno aktivnoj dobi.

Invaliditet je prisutan u svim dobnim skupinama, a u 6% je prisutan i u dječjoj dobi od 0-19. Ličko-senjska županija prema pokazateljima je nešto ispod prosjeka za ukupnu prevalenciju, te iznad prosjeka za radno aktivnu dob, dok je ispod prosjeka prevalencije u dječjoj dobi i dobi iznad 65 godina. 69 % osoba s invaliditetom nema završenu osnovu školu ili ima samo osnovnoškolsko obrazovanje, 25% osoba ima srednju stručnu spremu, dok je 2% osoba s visokom ili višom stručnom spremom. Specijalno obrazovanje postoji kod 4% osoba s invaliditetom.

U Ličko-senjskoj županiji tijekom 2014. godine, zaposleno je 212 osoba s invaliditetom (zaposleni, privremeno radno sposobni) od toga 75% muških i 25% ženskih osoba. Najčešća zvana kod zaposlenih osoba s invaliditetom su NKV radnik, elektrotehničar te automehaničar. Osobe s invaliditetom u najvećem broju 76,6% žive u obitelji, dok ih oko 20,4% živi samo, 0,4% ima udomiceljsku obitelj ili skrbitnika, dok 32 osobe borave u ustanovi. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 32% osoba s invaliditetom. Oko 57% osoba koje ostvaruju prava iz sustava socijalne skrbi, imaju potrebu za pomoći i njegom u punom opsegu te im je Barthelov indeks 0-60.

Najveći broj invalidnih osoba ostvaruje svoja invalidska prava preko Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkom razvoju te mentalna retardacija, najčešći su specifični uzroci koji određuju potrebu primjerenog oblika školovanja, dok je potpuna odgojno obrazovna integracija prilagođenim nastavnim postupcima najčešći oblik njezinog specifičnog provođenja. U Ličko-senjskoj županiji također živi 992 hrvatskih branitelja s invaliditetom te 261 osoba koje imaju posljedice ratnih djelovanja iz Drugog svjetskog rata ili su civilni invalidi rata i porača.

Tablica 14: Prikaz vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osoba

Vrsta oštećenja	Ukupan broj	% od ukupnog broja osoba s invaliditetom	Prevalencija/ 1000 stanovnika
Oštećenje lokomotornog sustava	1653	27,4	33
Duševni poremećaji	1318	21,9	26
Oštećenje drugih organa	1181	19,6	23
Oštećenje središnjeg živčanog sustava	679	11,3	13
Mentalna retardacija	293	4,9	6
Oštećenje vida	220	3,6	4
Oštećenje perifernog živčanog sustava	160	2,6	3
Oštećenje sluha	149	2,5	3
Oštećenje glasovno govorne komunikacije	100	1,7	2
Prirodne anomalije i kromosomopatije	94	1,6	2
Autizam	8	0,1	0,2
Višestruka oštećenja	1344	22,3	26

Izvor: Izvješće ZZJZ LSŽ za 2014. god. o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Najčešće vrste oštećenja kod osoba s invaliditetom s područja Ličko-senjske županije su oštećenja lokomotornog sustava, te višestruka oštećenja.

Potrebe za socijalnim uslugama za osobe s invaliditetom

U dalnjem razvoju usluga za ovu skupinu korisnika potrebno je unaprijediti organizirano stanovanje, alternativni smještaj i izvaninstitucionalne oblike dnevne skrbi.

Sudionici socijalnog planiranja naveli su i potrebu za zapošljavanjem osoba s invaliditetom te obrazovanje za potrebna zanimanja. Uz to naglašavaju potrebu informiranja poslodavaca o mjerama aktivnog zapošljavanja HZZ.

Ističu nužnost promjene svijesti javnosti o važnosti integracije osoba s invaliditetom.

Uz alternativni smještaj naglašena je važnost otvaranja dnevnih centara s radno-rehabilitacijskim aktivnostima, a radi pružanja potpore u obitelji, potrebu uvođenja većeg broja patronažnih timova. Također je istaknut problem neprilagođenih prostora za pristup, kao i organiziranje specijaliziranog javnog prijevoza za osobe s invaliditetom.

6.8. Praćenje siromaštva

Temeljni dokument koji će omogućiti sustavan i zajednički pristup svih relevantnih dionika u rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti, uz osiguravanje minimalnog standarda najugroženijem dijelu, sprječavanje novih pojava siromaštva i socijalne isključenosti je *Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.)* koju je donijela je Vlada RH na sjednici 27. ožujka 2014. godine.

Strategija se bazira na osiguravanju uvjeta za ostvarivanje *tri glavna prioriteta*:

1. borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu,
2. sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih, kao i smanjenje broja siromašnih i socijalno isključenih osoba,
3. uspostava koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Za ostvarenje prethodno navedena tri glavna prioriteta i pripadajućih glavnih ciljeva predviđene su aktivnosti u okviru *osam strateških područja* i to:

1. obrazovanje i cjeloživotno učenje,
2. zapošljavanje i pristup zapošljavanju,
3. stanovanje i dostupnost energije,
4. pristup socijalnim naknadama i uslugama
5. pristup zdravstvenom sustavu,
6. skrb o starijim osobama,
7. borba protiv zaduženosti i finansijska neovisnost,
8. uravnotežen regionalni razvoj.

U okviru socijalnog planiranja, Ministarstvo socijalne politike i mladih će putem ureda državne uprave u županijama uspostaviti sustav koordinacije i komunikacije za izradu regionalnih i lokalnih strategija i programa kroz savjete za socijalnu skrb. Provedbeni programi uključivat će načine sustavnog praćenja podataka o siromaštву i socijalnoj isključenosti „na terenu“ te načine poticanja i usmjeravanja svih čimbenika zaduženih za provedbu strategije.

Jedan od relevantnih pokazatelja rizika od siromaštva o kojem redovito izvještava Ministarstvo socijalne politike i mladih odnosi se na udio primatelja socijalnih pomoći u ukupnom broju stanovnika županije.

Tako je u 2013. godini, u prosjeku 2,6% stanovnika u Republici Hrvatskoj bilo obuhvaćeno pomoći za uzdržavanje, uz najmanje primatelja u Dubrovačko-Neretvanskoj županiji (0,9%) i najviše u Osječko-Baranjskoj županiji (5,2%). Ličko-senjska županija, odmah iza Krapinsko-Zagorske županije bilježi najmanji broj korisnika pomoći za uzdržavanje, tako u 2013. godini pomoći za uzdržavanje koristilo 2,7% stanovnika županije 1.388 korisnika.

U 2014. godini u prosjeku je 2,4 stanovnika u Republici Hrvatskoj bilo obuhvaćeno zajamčenom minimalnom naknadom, dok je u Ličko-senjskoj bilo obuhvaćeno 2,6% stanovništva.

Prag rizika od siromaštva izračunava se kao 60 % od srednje vrijednosti ekvivalentnog raspoloživog dohotka svih kućanstava.

Prag rizika od siromaštva iznosio je

	2013. god.	2014. god.
• za jednočlano kućanstvo	22.916,00 kn/god.	23.760,00 kn/god.,
• za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje mlađe djece od 14 godina	48.124,00 kn/god.	49.896,00 kn/god.

Tablica 15: Pokazatelj siromaštva za Republiku Hrvatsku za 2012., 2013. i 2014. god. (%)

Stopa i prag rizika od siromaštva			
	2012.	2013.	2014.
Stopa rizika od siromaštva	20,5	19,5	19,4
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti	32,3	29,9	29,3
Stope teške materijalne deprivacije	15,4	14,7	13,9
Osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada	16,1	14,8	14,7
Stopa rizika od siromaštva prije socijalnih transfera			
Socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	30,4	29,7	29,9
Mirovine i socijalni transferi nisu uključeni u dohodak	45,7	44,6	45,2

Izvor: Državni zavod za statistiku, Pokazatelji siromaštva za Republiku Hrvatsku u 2012., 2013. i 2014. godini – konačni rezultati

Kao i u većini zemalja, tako i u Republici Hrvatskoj, velika je povezanost između rizika od siromaštva i razine obrazovanja nositelja kućanstva. Siromaštvo je također usko povezano sa statusom aktivnosti nositelja kućanstva gdje su nezaposlene gospodarski neaktivne osobe i samačka domaćinstva izložena znatno većem riziku od siromaštva.

Među staračkim domaćinstvima osobe koje ne primaju mirovinu predstavljaju posebno ranjivu skupinu izloženu pterostruko većem riziku od siromaštva od državnog prosjeka. Stopa rizika od siromaštva u 2013. godini, prema intenzitetu rada kućanstva najviša je kod kućanstava s vrlo niskim intenzitetom rada te za kućanstva s uzdržavanom djecom i iznose 68,0%, a za kućanstva s uzdržavanom djecom iznose 57,3%. Vrlo niski intenzitet rada odnosi se na situaciju u kojoj osobe žive u kućanstvima u kojima nitko ne radi ili radi vrlo malo, odnosno radno sposobni članovi rade do 20% od ukupnog broja mjeseci u kojima su mogli raditi u referentnom razdoblju.

Stopa siromaštava razlikuje se od jedne regije do druge regije. Rangiranjem regija po razini incidence stanovništva nastaje sljedeća široka tipologija:

- Nisko siromaštvo: zagrebačka regija, sjeverni Jadran i urbani južni Jadran (uzeti zajedno sačinjavaju oko polovinu hrvatskog stanovništva, ali je u njima samo jedna šestina siromašnih),
- Umjereno siromaštvo: ruralni južni Jadran, urbana srednja regija, urbana istočna regija (otprilike jedna četvrtina hrvatskog stanovništva i oko 30 posto siromašnih),

- Visoko siromaštvo: ruralna središnja i ruralna istočna regija (otprilike jedna četvrtina stanovništva, ali više od polovine siromašnih).

Ličko-senjska županija se nalazi na području sjevernog Jadrana, te prema navedenoj tipologiji pripada području niskog siromaštva.

7. Socijalna skrb u županiji

7.1. Županija

7.1.1. Upravni odjel za društvene djelatnosti

U Ličko-senjskoj županiji ustrojen je Upravni odjel za društvene djelatnosti koji ima dva odsjeka: Odsjek za školstvo, kulturu, tehničku kulturu, informiranje i sport i Odsjek za zdravstvo i socijalnu skrb.

Poslovi koji se obavljaju u Odsjeku zdravstva i socijalne skrbi su organizacija, praćenje, izrada izvješća, nacrti akata, kao i drugih poslova vezanih uz djelatnost zdravstva i socijalne skrbi iz nadležnosti Županije. Na predstavničkoj razini djeluje Županijska skupština Ličko-senjske županije, a radno tijelo Skupštine je Odbor za zdravstvo i socijalnu skrb.

Na razini Ličko-senjske županije osnovana su razna povjerenstva, komisije, vijeća, savjeti i to:

1. Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Ličko-senjske županije,
2. Županijska komisija za suzbijanje ovisnosti,
3. Pedagoško-psihološki tim Ličko-senjske županije,
4. Povjerenstvo za djecu Ličko-senjske županije,
5. Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata,
6. Kulturno vijeće Ličko-senjske županije,
7. Savjet za socijalnu skrb Ličko-senjske županije,
8. Savjet za zdravlje Ličko-senjske županije.

Jedan od strateških dokumenata na razini Županije je Županijska razvojna strategija 2011.-2013., čija je izrada za naredno razdoblje u tijeku.

Proračun Ličko-senjske županije za 2014. godinu iznosio je 66.864.248,00 kn, od čega se 7.220.667,00 kn ili 10,7% kn odnosilo se na socijalnu skrb, bez javnih potreba u socijalnoj skrbi.

Ličko-senjska županija iz vlastitih proračunskih sredstava izravno financira provedbu Programa javnih potreba u obrazovanju, kulturi, tehničkoj i prometnoj kulturi, sportu, informiranju, zdravstvu, socijalnoj skrb i udrugama građana Ličko-senjske županije za 2014. godinu, za što je planirano 1.143.300,00 kn, a izdvojeno 1.119.097,69 kn ili 97,8 %. Putem

Programa javnih potreba koji se donosi za svaku kalendarsku godinu, finansira se rad i programi udruga kao što su: Društvo crvenog križa Ličko-senjske županije, Društvo slijepih i slabovidnih Ličko-senjske županije, Udruga dijabetičara Ličko-senjske županije, Društvo multiple skleroze Ličko-senjske županije, Senjska liga protiv raka kao i Udruge proizašle iz Domovinskog rata.

Potrebe za socijalnim uslugama smještaja

Prioriteti Županije u razvoju socijalnih usluga koje ne uspijeva adekvatno zadovoljiti su potreba za razvojem udomiteljstva - udomiteljskim obiteljima i obiteljskim domovima, za uspostavljanjem usluga za zbrinjavanje djece i žena žrtava nasilja, te osnivanjem prihvatnog centra ustanova za smještaj djece i mlađih u skitnji, te drugih oblika skrbi o djeci s poremećajem u ponašanju.

7.1.2. Savjet za socijalnu skrb Ličko-senjske županije

Savjet za socijalnu skrb Ličko-senjske županije osnovan je s ciljem planiranja i razvoja mreže socijalnih usluga i ostvarivanja prava, obveza, mjera i ciljeva socijalne skrbi na području Ličko-senjske županije u skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi i drugim propisima.

Zadaće Savjeta su: prikupljanje, obrada i analiza podataka potrebnih za izradu Socijalnog plana i predlaganje mjera za njegovu realizaciju, izrada Socijalnog plana te praćenje provođenja mjera.

Savjet ima predsjednika i osam članova koje imenuje i razrješava Župan, a čine ga predstavnici Ličko-senjske županije, Grada Gospića, Centra za socijalnu skrb u Ličko-senjskoj županiji, Obiteljskog centra Ličko-senjske županije, Doma za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije, Hrvatskog Zavoda za zapošljavanje-Područne službe Gospić, te po jedan predstavnik zdravstvene i školske ustanove.

Na izradi Socijalnog plana sudjelovala je Radna skupina za socijalno planiranje, koju čine članovi Ličko-senjske županije, centara za socijalnu skrb, domova socijalne skrbi, kao i razni predstavnici gradova općina i zdravstvenih ustanova. Prilikom izrade Socijalnog plana prikupljeni su i obrađivani razni podatci, kao i konzultacije sa širom skupinom dionika na području Županije, sukladno kome je izrađen Prijedlog Socijalnog plana.

7.2. Ustanove za odgoj i obrazovanje

7.2.1. Predškolske ustanove

Predškolski odgoj i obrazovanje obavljaju dječji vrtići, odnosno njihove podružnice, koji imaju ustrojene programe izvanobiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njegu i skrbi o djeci u dobi od navršenih šest mjeseci do polaska u osnovnu školu. Na području Ličko-senjske županije djeluje 7 dječjih vrtića i 4 područna vrtića kroz redovite i posebne programe i to: Dječji vrtić „Pahuljica“ Gospić (s područnim vrtićima u Perušiću, Ličkom Osiku i Karlobagu), Dječji vrtić „Travica“ Senj, Dječji vrtić „Ciciban“ Otočac, Dječji vrtić „Carić“ Novalja, Dječji vrtić „Slapić“ Korenica, (područni vrtić „Vidra“ Mukinje, Dječji vrtić „Tratinčica“ Brinje i Dječji vrtić „Medo“ Udbina.

Tablica br. 16: Pregled broja djece i skupina po vrtićima Ličko-senjske županije

	GODINA	2011./2012	2012./2013.	2013./2014.	2014./2015				
R. br.	NAZIV USTANOVE	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA	BROJ DJECE	BROJ SKUPINA
1.	DJEČJI VRTIĆ „PAHULJICA“ GOSPIĆ (područni vrtići Perušić, L.Osik i Karlobag)	302	17	325	17	325	17	302	17
2.	DJEČJI VRTIĆ „CICIBAN“ OTOČAC	110	5	80	5	83	5	80	5
3.	DJEČJI VRTIĆ „TRAVICA“ SENJ	129	6	122	6	113	6	105	6
4.	DJEČJI VRTIĆ „CARIĆ“ NOVALJA	104	5	112	5	101	5	99	5
5.	DJEČJI VRTIĆ „TRATINČICA“ BRINJE	25	1	24	1	23	1	22	1
6.	DJEČJI VRTIĆ „SLAPIĆ“ KORENICA (područni vrtić „Vidra“ Mukinje)	84	4	93	5	84	5	85	6
7.	DJEČJI VRTIĆ „MEDO“ UDBINA	14	1	16	1	19	1	24	1
SVEUKUPNO		768	39	775	40	748	40	717	40

Izvor: Dječji vrtići

Tijekom 2014./2015. pedagoške godine, predškolskim odgojem bilo je obuhvaćeno 717 djece raspoređenih u 40 skupina, što je za 31 dijete manje u odnosu na 2013./2014. pedagošku godinu.

Županijska skupština Ličko-senjske županije donesla je Mrežu dječjih vrtića („Županijski glasnik“ br. 21/13). Naime, Gradovi i Općine, kao osnivači ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje, obvezne su za potrebe predškolskog odgoja i obrazovanja donijeti plan mreže dječjih vrtića na svom području, a Županija skrbiti o ravnomjernom razvoju ove djelatnosti na širem - županijskom području. Mreža dječjih vrtića u Ličko-senjskoj županiji, uz potrebu dogradnje postojećih objekta (Grad Otočac), te izgradnje novih (Grad Gospić, Općina Karlobag, Plitvička Jezera i Lovinac) omogućit će ravnomjerni razvoj predškolskog odgoja, odnosno proširenje obuhvata djece oblicima predškolskog odgoja i

obrazovanja. Poteškoće osnivača u usklađivanju rada dječjih vrtića sa Pedagoškim standardima uvjetovane su nedostatkom finansijskih sredstava, ali je iste moguće prevladati pomnim planiranjem i projekcijama te kandidiranjem projekata na fondove Europske unije.

Djeca s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama su djeca s teškoćama u razvoju i darovita djeca i ona se po određenim propisima uključuju u redovitu ili posebnu odgojnu skupinu u dječjem vrtiću. Tijekom 2013./2014. godine 14-ero djece s teškoćama u razvoju je pohađalo dječje vrtiće. Na području Općine Lovinac, Donji Lapac i Vrhovine te naselju Klanac (Grad Gospic) programi predškole provode se pri osnovnim školama na njihovom području. Predškolskim odgojem osigurava se djeci mogućnost stjecanja znanja, vještina i navika potrebnih za uspješnu prilagodbu u novim uvjetima koji ih očekuju u školi.

7.2.2. Osnovne škole

Djelatnost osnovnog školstva na području Ličko-senjske županije provodi se u 15 osnovnih škola te 38 područnih škola. Osnovne škole na području Županije imaju dva osnivača: Ličko-senjska županija je osnivač 12 osnovnih škola, a Grad Gospic preostale 3 škole. Geografska razvedenost se dijelom savladava velikim brojem područnih škola, ali i organiziranim prijevozom učenika.

Tablica 17: Pregled ukupnog broja učenika i razrednih odjela u osnovnim školama Ličko-senjske županije

NAZIV OSNOVNE ŠKOLE	šk.god. 2011./2012.		šk.god. 2012./2013.		šk.god. 2013./2014.		šk.god. 2014./2015.	
	Broj učenika	Broj odjela
<i>osnivač Ličko-senjska županija</i>								
OŠ S.S.Kranjčevića Senj	457	32	451	29	440	29	423	28
OŠ „Anž Frankopan“ Kosinj	34	8	33	7	33	7	31	7
OŠ Luke Perkovića Brinje	238	17	236	17	229	17	217	17
OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac	817	60	760	60	720	59	700	63
OŠ Perušić	121	8	114	8	100	8	106	8
OŠ Karlobag	42	6	38	6	37	6	36	6
OŠ A.G.Matoša Novalja	340	20	346	21	358	22	348	21
OŠ Lovinac	60	6	53	6	50	6	50	6
OŠ dr. F. Tuđmana Korenica	277	17	266	16	270	16	243	14
OŠ Kralja Tomislava Udbina	113	9	109	9	109	9	104	8

OŠ Plitvička Jezera	135	10	120	10	122	10	119	10
OŠ Donji Lapac	83	8	88	6	85	8	87	8
UKUPNO	2.717	201	2.614	195	2.553	197	2.464	196
<i>osnivač Grad Gospic</i>								
OŠ dr. Jure Turića, Gospic	812	42	777	41	742	39	736	38
OŠ dr. A. Starčevića Pazarište Klanac	54	10	54	10	54	10	52	11
OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik	265	16	251	16	238	15	213	14
UKUPNO	1.131	68	1.082	67	1.036	64	1.001	63
SVEUKUPNO	3.848	268	3.696	262	3.589	261	3.465	259

Izvor: osnovne škole

Osnovnu školu na području Ličko-senjske županije u šk. god. 2014./2015. pohađalo je 3.465 učenika u 259 razrednih odjela sa prosječnim brojem učenika po razrednom odjelu od 13 učenika od prvog do osmog razreda.

Najveći obrazovni centri na osnovnoškolskoj razini su u Gospicu sa 736 učenika u 38 razrednih odjela, te u Otočcu sa 700 učenika u 63 razredna odjela te obje škole imaju po jedan odjel posebnog programa za učenike s teškoćama u razvoju.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta uvođenjem e-Matice od 2010. godine započelo je s prikupljanjem podataka o učenicima s teškoćama u osnovnim i srednjim školama koji se odnose na vrstu i stupanj oštećenja, funkcionalnost učenika i oblike potpore koje je učeniku potrebno osigurati tijekom školovanja.

7.2.2.1. Pomoćnici u nastavi

Rad pomoćnika u nastavi za djecu s teškoćama do šk. god. 2014./2015. bio je financiran iz različitih izvora. Radi uključivanja djece s teškoćama u redovni obrazovni sustav, Gradovi, Općine i Županija financirali su rad pomoćnika sukladno proračunskim mogućnostima, jedan dio pomoćnika financiran je kroz Mjeru „Mladi za mlade“ Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a jedan dio putem projekata udruga (npr. kroz projekt Udruge roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Pčelice“, Gospic, u šk. god. 2013./2014. financiran je rad 4 pomoćnika u nastavi).

Od šk. god. 2014./2015., rad pomoćnika u nastavi finansiran je kroz projekte Grada Gospića i Ličko-senjske županije kao nositelja projekata, koji su razvijeni u sklopu Operativnog programa „Razvoj ljudskih potencijala“ 2007.-2013. Europskog socijalnog fonda u okviru Prioriteta 2. jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnem položaju. Partneri u projektima bile su osnovne i srednje škole te Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Gospic.

Tako je u šk. god. 2014./2015. ukupna vrijednost projekata Grada Gospića i Ličko-senjske županije iznosila 2,8 mil kn te je zaposleno 39 osoba sa evidencije HZZZ-a, dok je u šk. god. 2015./2016. ukupna vrijednost projekata iznosi 2,2 mil kn, a zaposlene su 53 osobe.

Tablica 18: Pomoćnici u nastavi za učenike s teškoćama u šk. god. 2014./2015.

Red. br.	Osnovne/srednje škole	Broj učenika	Broj pomoćnika
<i>osnivač Ličko-senjska županija</i>			
1.	Osnovna škola Zrinskih i Frankopana Otočac	3	3
2.	Osnovna škola „Anž Frankopan“ Kosinj	1	1
3.	Osnovna škola S. S. Kranjčevića Senj	5	5
4.	Osnovna škola dr. Franje Tuđmana Korenica	3	3
5.	Osnovna škola Luke Perkovića Brinje	1	1
6.	Srednja škola P. Ritera Vitezovića Senj	1	1
7.	Srednja škola Plitvička Jezera	3	1
8.	Srednja škola Otočac	2	2
<i>osnivač Grad Gospic</i>			
9.	Osnovna škola dr. Jure Turića, Gospic	14	14
10.	Osnovna škola dr. Franje Tuđmana L. Osik	4	4
<i>Ličko-senjska županija</i>			
11.	Strukovna škola Gospic	1	1
<i>Strukovna škola Gospic</i>			
12.	Strukovna škola Gospic*	1	1
13.	<i>Općina Plitvička Jezera</i>		
	Osnovna škola dr. F. Tuđmana Korenica	1	1
	Osnovna škola Plitvička Jezera	1	1
	SVEUKUPNO	41	39

Izvor: Ličko-senjska županija, Grad Gospic, 2015. god.

* Dva mjeseca početkom šk. god. 2014./2015. dvoje pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama bilo je angažirano u Strukovnoj školi Gospic, preko projekta Europskog socijalnog fonda, kojemu je nositelj bila Udruga „Put u život“ Zagreb, a partner Udruga roditelja djece s poteškoćama „Pčelice“ Gospic.

Tablica 19: Pomoćnici u nastavi za učenike s teškoćama u šk. god. 2015./2016.

Red. br.	Osnovne/srednje škole	Broj učenika	Broj pomoćnika
osnivač Ličko-senjska županija			
1.	OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac	6	6
2.	OŠ „Anž Frankopan“ Kosinj	1	1
3.	OŠ S. S. Kranjčevića Senj	4	4
4.	OŠ dr. Franje Tuđmana Korenica	4	4
5.	OŠ Kralja Tomislava Udbina	1	1
6.	OŠ Luke Perkovića Brinje	2	2
7.	OŠ Plitvička Jezera	2	1
8.	OŠ Donji Lapac	2	1
9.	SŠ P. Ritera Vitezovića Senj	1	1
10.	SŠ Plitvička Jezera	4	3
11.	SŠ Otočac	4	4
12.	Strukovna škola Gospic	2	2
osnivač Grad Gospic			
13.	Osnovna škola dr. Jure Turića, Gospic	17	17
14.	Osnovna škola dr. F. Tuđmana Lički Osik	5	5
15.	Osnovna škola d.r A. Starčevića Pazarište Klanac	1	1
	SVEUKUPNO	56	53

Izvor: Ličko-senjska županija, Grad Gospic, 2015. god.

7.2.2.2 Prehrana socijalno ugroženih učenika

Temeljem Natječaja Ministarstva socijalne politike i mladih pod nazivom „Projekti usmjereni osiguravanju prehrane tijekom boravka u osnovnoj školi djeci iz socijalno ugroženih obitelji“, provode se projekti osiguravanja prehrane učenika tijekom boravka u osnovnoj školi. U šk. god. 2015./2016. Projekte provode:

- *Gradsko društvo Crvenog križa Gospic* provodi projekt u četiri osnovne škole i to: OŠ Dr. Jure Turića Gospic, OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik, OŠ Perušić i OŠ „Anž Frankopan“ Kosinj. Suradnik u provedbi Projekta je Centar za socijalnu skrb Gospic, škole partneri osiguravaju pripremu i podjelu obroka, uz obvezu mjesecnog izvještavanja Gradskog društva Crvenog križa Gospic.

vrijednost projekta – 150.000,00 kn, obuhvaćeno 100 učenika

- *Gradsko društvo Crvenog križa Otočac*, provodi projekt u partnerstvu sa dvije škole: OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac i OŠ Luke Perkovića Brinje. Suradnik u provedbi je Centar za socijalnu skrb Senj, Podružnica Otočac.

vrijednost projekta – 92.392,00 kn, obuhvaćena 44 učenika

- *Općinsko društvo Crvenog križa Donji Lapac* u partnerstvu je sa OŠ Donji Lapac, dok je suradnik u provedbi Centar za socijalnu skrb Gospić, Podružnica Korenica.
vrijednost projekta – 95.220,00 kn, obuhvaćeno 75 učenika

- *Udruga „Dobra Vremena Lovinac“* provodi Projekt „Jedi zdravo“ u partnerstvu sa OŠ Lovinac, a obroci se dostavljaju u školu putem catering dostave, budući da škola nema školsku kuhinju.

vrijednost projekta – 172.692,00 kn, obuhvaćeno 47 učenika

Jedinice lokalne samouprave svojim odlukama o socijalnoj skrbi, sukladno proračunskim sredstvima, osiguravaju sredstva za sufinanciranje prehrane učenika u osnovnim školama te sufinanciranje udžbenika za učenike u osnovnim i srednjim školama.

7.2.2.3. Produceni boravak i posebni razredni odjeli u osnovnim školama

Suvremeni način života sve većem broju roditelja nameće potrebu zbrinjavanja djeteta mlađe školske dobi, koje nakon redovne nastave odlazi kući i bez nadzora provodi vrijeme do dolaska roditelja. Samostalan boravak kod kuće često izlaže dijete mnogim opasnostima, a strah i briga roditelja za dijete tijekom radnog dana nameću potrebu za organiziranim brigom o djetetu. Škole time dobivaju novu i zahtjevniju ulogu koja od zaposlenika zahtijeva organiziraniju skrb za dijete.

Program produženog boravka na području Ličko-senjske županije provode četiri osnovne škole: *OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac, OŠ Dr. Jure Turića, Gospić, OŠ Dr. Franje Tuđmana Lički Osik i OŠ S. S. Kranjevića Senj*. Isti predstavlja program organizirane brige i skrbi za najmlađe učenike školske dobi, kao organizirane heterogene skupine sastavljene od učenika različitih razrednih odjela. To je organizirani boravak djece u školi nakon redovite obavezne nastave i školskih aktivnosti sve do završetka radnog dana njihovih roditelja, osiguran je i treći obrok tokom boravka u školi. Osnovna namjena programa je pripremiti učenike za bolje snalaženje u pisanju domaćih zadataka, ponavljanju, uvježbavanju i primjeni naučenog na redovnoj nastavi. Vrijeme u produženom boravku učenici provode s učiteljem bilo u školi, školskom dvorištu, sportskoj dvorani, knjižnici ili nekom drugom prostoru škole

Radi integracije učenika s teškoćama u odgojno-obrazovni sustav, u dvije osnovne škole formirani su *posebni razredni odjeli* i to u: *OŠ Dr. Jure Turića Gospić*, koji u šk. god. 2015./2016. pohađa 6 učenika te u *OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac*, koji u šk. god. 2015./2016. pohađaju 2 učenika.

7.2.2.4. Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Pravo na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu, pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.

Na području Ličko-senjske županije, pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaraju provođenjem Modela C, po kojem se nastava izvodi na hrvatskom nastavnom jeziku uz dodatnih pet školskih sati namijenjenih njegovanju jezika i kulture srpske nacionalne manjine. Dodatna satnica u trajanju do pet školskih sati tjedno obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, zemljopisa, povijesti, glazbene i likovne kulture.

Nastavu po Modelu C u šk. god. 2015./2016. Obuhvaćeno je ukupno 77-ero učenika u sljedećim školama:

		broj učenika
• OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac, PŠ Vrhovine		15
• OŠ dr. Franje Tuđmana Korenica		4
• OŠ Donji Lapac		51
• <u>OŠ kralja Tomislava Udbina</u>		<u>7</u>
Ukupno		77

7.2.3. Srednje škole

Na području Županije nalazi se 5 srednjih škola kojima je osnivač Ličko-senjska županija. Srednje škole su organizirane su kao gimnazije i strukovne škole.

Tablica 20: Pregled ukupnog broja učenika i razrednih odjela u srednjim školama

R. b.	NAZIV SREDNJE ŠKOLE	šk.god 2011./2012.		šk.god 2012./2013.		šk.god 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.	
		Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela
1.	SŠ Otočac	465	21	485	23	495	24	462	24
2.	Gimnazija Gospic	257	11	274	12	275	12	270	1
3.	SŠ P. Rittera Vitezovića Senj	248	13	234	13	224	12	180	12
4.	Strukovna škola Gospic	458	22	504	24	502	24	505	24
5.	Srednja škola Pl. Jezera	205	10	233	13	242	11	237	12
	UKUPNO	1.633	77	1.730	84	1.738	83	1.654	84

Izvor: srednje škole

Srednjoškolskim obrazovanjem u školskoj godini 2014./2015. obuhvaćeno je 1.654 učenika u 84 razredna odjela, što je za 84 učenika manje nego u prethodnoj školskoj godini. U srednjim školama provode se programi trogodišnjeg i četverogodišnjeg obrazovanja.

Smještaj učenika organiziran je u tri Učenička doma ukupnog kapaciteta 183 mjesta:
 Učenički dom u Gospicu pri Strukovnoj školi u Gospicu - kapacitet 94 mjesta
 Učenički dom u Korenici pri Srednjoj školi Plitvička Jezera - kapacitet 58 mjesta
 Učenički dom u Otočcu pri Srednjoj školi Otočac - kapacitet 31 mjesta.
 Domovi u Gospicu i Otočcu imaju kapacitet za prihvrat djece s teškoćama.

Tablica 21: Pregled ukupnog broja učenika i studenata smještenih u učeničkim domovima na području Ličko-senjske županije

R. br.	NAZIV UČENIČ. DOMA	BROJ UČENIKA I STUDENATA SMJEŠTENIH U UČENIČKIM DOMOVIMA LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE							
		šk. god. 2011./2012.		šk. god. 2012./2013.		šk. god. 2013./2014.		šk. god. 2014./2015.	
		učenici	studeneti	učenici	studeneti	učenici	studeneti	učenici	studeneti
1.	Učenički dom pri SŠ Pl. Jezera	59	0	53	0	54	0	51	0
2.	Učenički dom pri Strukovnoj školi Gospic	48	48	58	39	63	35	67	27
3.	Učenički dom pri SŠ Otočac	17	11	12	12	11	12	19	13
	UKUPNO	124	58	123	51	128	47	137	40

Izvor: srednje škole

U školskoj godini 2014./2015. u učeničke domove bilo je smješteno 137 učenika, što je za 9 učenika više nego u šk. god. 2013./2014. Strukovna škola Gospic i Srednja škola Otočac, nakon prijema učenika, omogućavaju prijam studenata u Učenički dom, te je u šk. god. 2014./2015. bilo smješteno 40 studenata.

7.2.4. Visoko obrazovanje

Na području Županije djeluju dvije visokoškolske ustanove:

1. *Sveučilište u Zadru, Odsjek za nastavničke studije u Gospicu* u akademskoj godini 2013./2014. bilo je upisao je 160 studenata, od toga je jedna osoba s invaliditetom, a u akademskoj godini 2014./2015. bilo je 156 studenata. S ciljem povećanja pristupačnosti-prilagodbe zgrade za osobe s invaliditetom, u 2014. godini ugrađen je rukohvat.

2. Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću:

- u akademskoj godini 2013./2014. ukupno su bila upisana 562 studenata (ekonomika poduzetništva 110 studenata; cestovni promet 92 studenta; Upravni Odjelu u Otočcu - 360 studenata), od ukupnog broja studenata bile su 3 osobe s invaliditetom,
- u akademskoj godini 2014./2015. ukupno je bilo upisano 405 studenata (ekonomika poduzetništva 154 studenata; cestovni promet 124 studenta; Upravni Odjel u Otočcu - 127 studenata), od ukupnog broja studenata bile su 4 osobe s invaliditetom.

S ciljem povećanja pristupačnosti zgrade za osobe s invaliditetom, u planu je prilagodba sanitarnih čvorova te izgradnja prilazne rampe.

Županijska razvojna strategija Ličko-senjske županije 2011. – 2013. naglašava potrebu da se obrazovne mogućnosti na području Županije, posebno u srednjim školama, povežu sa stanjem na tržištu rada i potaknu uvođenje onih proizvodnih programa za koje postoji gospodarska opravdanost. Također, u kontekstu demografske strukture Županije treba poticati daljnje širenje ponude visokoškolskih programa, što bi omogućilo veći ostanak studenata u Županiji.

7.2.4.1. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje odraslih

Sukladno Zakonu o obrazovanju odraslih („N.N“ br. 17/07, 107/07 i 24/10), obrazovanje odraslih definirano je kao cjelina procesa učenja odraslih namijenjenih ostvarivanju prava na slobodan razvoj osobnosti, ospozobljavanja za zapošljivost (stjecanje kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikacije, stjecanje i produbljivanje stručnog znanja, vještina i sposobnosti) i ospozobljavanje za aktivno građanstvo.

Obrazovanje odraslih u nadležnosti je Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, čije su djelatnosti: poslovi planiranja, razvijanja, organiziranja, provedbe, praćenja i unapređivanja sustava strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Odobrenje za provođenje osnovnoškolskog obrazovanja odraslih imaju Pučko otvoreno učilište „Dr. Ante Starčević“ Gospić i Pučko otvoreno učilište M.C. Nehajeva Senj.

Obrazovanjem odraslih u šk. god. 2013./2014. bila su obuhvaćena 83 polaznika u srednjim školama: Strukovnoj školi Gospić i Srednjoj školi Otočac. Obrazovanje odraslih provodi se sukladno interesu, a od ukupno verificiranih programa koje je odobrilo nadležno ministarstvo, Strukovna škola Gospić u proteklom razdoblju provodila je obrazovanje odraslih za zanimanja: automehaničar, vodoinstalater, konobar, kuhan, komercijalist, turističko hotelijerski komercijalist, ekonomist, vozač motornog vozila, a Srednja škola Otočac za zanimanja ekonomist, šumarski tehničar, elektrotehničar, prodavač, automehaničar i strojopravnik.

Potrebe za socijalnim uslugama

Prioriteti vezani uz redoviti sustav odgoja i obrazovanja višestruki su i značajni za razvoj socijalnih usluga i posebno za reformske inicijative vezane uz politike jednakih mogućnosti i smanjivanje broja djece i mlađih u institucijama socijalne skrbi. U narednom razdoblju postoji potreba za povećanjem kapaciteta dječjih vrtića te usklađivanjem radnog vremena dječjih vrtića sa potrebama roditelja.

Prioritetno je unaprijediti uključivanje djece iz marginaliziranih skupina u redoviti sustav obrazovanja, razviti mrežu predškolskih ustanova i programa u svim gradovima i općinama u županiji, koristiti kapacitete škola za usluge u zajednici (savjetovanje, edukacija, preventivni programi), osigurati produženi boravak i izvannastavne sadržaje za učenike, osigurati pristup obrazovanju učenicima iz udaljenih ruralnih sredina te osigurati pristup prilagođenim programima cjeloživotnog obrazovanja za različite skupine u riziku od siromaštva i socijalnog isključivanja. Također, radi postizanja efikasnosti sustava potrebna su usklađivanja obrazovanih sadržaja s tržištem rada i dostupnim resursima u Županiji.

U školama na području Županije potrebno je i dalje osiguravati pomoćnike u nastavi za djecu s teškoćama, sukladno potrebama, koji će olakšati pohađanje nastave i osigurala dodatna pomoć djeci s teškoćama, čime se značajnije doprinosi inkluzivnom obrazovanju u redovnom sustavu.

7.2.4.2. Preventivni programi u odgojno-obrazovnim ustanovama

Ostvarivanje bitnih zadaća odgojno-obrazovnog rada u dječjim vrtićima ostvaruje se temeljem Kurikuluma dječjih vrtića i Godišnjeg plana i programa rada za svaku pedagošku godinu, kroz realizaciju različitih programa kako što su: programi učenja stranog jezika, sportski programi, ekološki programi, programi rada s roditeljima, različiti preventivni programi i dr.

Školske preventivne programe izrađuju sve osnovne i srednje škole u Županji. U školama se sustavno radi na prevenciji pušenja, alkoholizma, zlouporabe sredstava ovisnosti te nasilja među djecom i mladima. Mjere prevencije i aktivnosti bile su usklađene sa Nacionalnim programima prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi, a provodile su se kroz redovne nastavne sadržaje, rad u razrednim odjelima, rad s roditeljima, kao i stručno osposobljavanje učitelja i nastavnika. Za provedbu preventivnih programa u zaduženi su županijski koordinatori za školske preventivne programe. Voditelj programa prevencije u školama prikuplja i objedinjuje programe prevencije ovisnosti za osnovne i srednje škole na razini Županije, na temelju koji se izrađuje školski preventivni program.

Prema prikupljenim podacima o preventivnim programima u odgojno-obrazovnim ustanovama za vrtiće, osnovne i srednje škole, programi se provode na sve tri razine.

Za učenike u osnovnim školama provodilo se tijekom školske godine 2013./2014. godine 8 preventivnih programa, a među nositeljima programa su Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, PU Ličko-senjska, osnovne škole, obiteljski centar, ministarstva, liječnik školske medicine i udruge, koordinatori za školske preventivne programe.

Za učenike srednjih škola i njihove roditelje u školskoj godini 2013./2014. provedena su 4 preventivna programa na kojima je ukupno utrošeno 126 sati. U programima je sudjelovalo 1.436 učenika, a najčešće teme radionica i/ili predavanja odnose se na prevenciju ovisnosti, sprečavanje nasilja među mladima, zdravstvena i socijalna zaštita učenika, spolno prenosive bolesti i reproduktivno zdravlje.

7.3. Ustanove u zdravstvu

U djelatnosti zdravstvene zaštite stanovništva, na županijskoj razini djeluje ukupno osam ustanova: Dom zdravlja Gospic, Dom zdravlja Otočac, Dom zdravlja Novalja, Dom zdravlja Senj, Dom zdravlja Korenica, Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, Zavod za hitnu medicinu Ličko-senjske županije i Opća bolnica Gospic.

Tablica 22: Domovi zdravlja koji provode primarnu zaštitu na slijedećim pripadajućim područjima

Zdravstvena ustanova	Područna nadležnost	Površina (km ²)	Broj stanovnika	Gustoća naseljenosti (st/km ²)
DOM ZDRAVLJA GOSPIĆ	Grad Gospic	966,64	12.745	13,18
	Općina Karlobag	283	917	3,24
	Općina Lovinac	341,92	1.007	2,95
	Općina Perušić	380,69	2.638	6,93
DOM ZDRAVLJA OTOČAC	Grad Otočac	564,30	9.778	17,30
	Općina Brinje	358,22	3.256	9,09
	Općina Vrhovine	223,23	1.381	6,19
DOM ZDRAVLJA SENJ	Grad Senj	660,83	7.182	10,87
DOM ZDRAVLJA KORENICA	Općina Pl. jezera (sjedište Korenica)	469,62	4.373	9,31
	Općina Udbina	683,15	1.874	2,75
	Općina D. Lapac	354,20	2.113	5,97
DOM ZDRAVLJA NOVALJA	Grad Novalja	92,36	3.663	36,80

Izvor: Državni zavod za statistiku, kontingenti stanovništva po gradovima/općinama, 2011.g.

Zdravstvene ustanove sklapaju ugovore s HZZO-om o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja te organiziraju provođenje i drugih zdravstvenih djelatnosti u skladu s posebnim potrebama stanovništva.

Domovi zdravlja nositelji su zdravstvene zaštite na primarnoj razini (opća/obiteljska medicina, stomatološka zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita žena, predškolske djece, medicina rada, laboratorijska, radiološka i druga dijagnostika, sanitetski prijevoz, ljekarnička djelatnost, patronažna zdravstvena zaštita, zdravstvena njega i palijativna skrb bolesnika). Također, u skladu sa mrežom javne zdravstvene službe, domovi zdravlja mogu organizirati i obavljanje pojedinih specijalističkih djelatnosti.

Dom zdravlja Senj osim u Senju, djelatnost obavlja i u tri područne ambulante i to u: Svetom Jurju, Krasnu i Jablancu. U 2014. godini Dom zdravlja – Senj je temeljem zaključenih Ugovora o provođenju zdravstvene zaštite s HZZO-om, obavljao sljedeće djelatnosti primarne zdravstvene zaštite: obiteljska (opća) medicina (1 tim), dentalna zdravstvena zaštita (polivalentna) (3 tima), patronažna zdravstvena zaštita (2 med. sestre), laboratorijska dijagnostika (1 tim), sanitetski prijevoz (2 tima). Slijedeće djelatnosti specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite: radiologija (klasične i kontrastne pretrage, UZV, mamografija i RTG snimanja zuba) (1 tim), medicinska biokemija, fizikalna medicina i rehabilitacija (0,2 tima), urologija (0,2 tima), ortopedija (0,2 tima), interna medicina (0,2 tima) te liječenje u stacionaru Doma zdravlja (opći stacionar). Tijekom 2014. godine u Domu zdravlja Senj su se provodile djelatnosti za koje nije zaključen ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, ali su organizaciju istih zahtijevale posebne potrebe s obzirom na zdravstveno stanje stanovništva i to: djelatnost medicine rada, provodila je Specijalistička ordinacija medicine rada iz Rijeke, a psihijatrijska djelatnost provođena je dolaskom specijaliste iz Psihijatrijske bolnice Rab.

Dom zdravlja Novalja je u 2014. godini imao ugovorenog: jedan tim: dentalne zdravstvene zaštite, patronažne zdravstvene zaštite i zdravstvene njegu u kući bolesnika, dva tima: sanitetskog prijevoza, 0,1 tim: u djelatnosti specijalističko - konzilijarne zdravstvene zaštite iz fizikalne medicine i rehabilitacije.

Dom zdravlja Korenica temeljem sklopljenih ugovora za provođenje primarne zaštite u 2014. godini obavljao je sljedeće djelatnosti: obiteljsku (opću) medicinu, dentalnu zdravstvenu zaštitu, patronažnu djelatnost i sanitetski prijevoz. Dom zdravlja svoju djelatnost obavlja na četiri lokacije, osim u Korenici i u područnim ambulantama u Mukinjama, Udbini i Donjem Lapcu. U suradnji sa OB Gospić pruža se zdravstvena zaštita žena i zdravstvena zaštita predškolske djece, dva puta mjesечно.

Dom zdravlja Otočac, osim u Otočcu, obavlja djelatnost i u dvije područne ambulante: Brinje i Vrhovine. Dom zdravlja Otočac tijekom 2014. godine obavljao je sljedeće djelatnosti primarne zdravstvene zaštite: obiteljska (opća) medicina, zdravstvena zaštita predškolske djece, zdravstvena zaštita žena, patronažna zdravstvena zaštita, dentalna zdravstvena zaštita, laboratorijska dijagnostika, radiološka i ultrazvučna dijagnostika, sanitetski prijevoz,

zdravstvena njega. U sklopu Domu zdravlja organizirano je i liječenje u stacionaru Doma zdravlja te ljekarnička djelatnost.

Dom zdravlja Gospic temeljem Ugovora s HZZO-om za provođenje PZZ obavlja sljedeće djelatnosti: obiteljska (opća) medicina, dentalna zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita žena, zdravstvena zaštita predškolske djece, patronažna zdravstvena zaštita, ljekarnička djelatnost, zdravstvena njega, sanitetski prijevoz i medicinu rada. Dom zdravlja svoju djelatnost osim u Gospicu obavlja i u područnim ambulantama u Ličkom Osiku, Perušiću, Karlobagu i Lovincu.

Opća Bolnica Gospic obavlja djelatnost na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite u okviru bolničke i specijalističko-konziljarne zdravstvene zaštite. S ciljem poboljšanja skrbi za pacijente na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite, a 22. veljače 2013. godine započela je s radom poliklinika za specijalističko-konzilijarnu djelatnost Opće bolnice Gospic. U okviru poliklinike ugovorena je i organizirana dnevna bolnica za pojedine djelatnosti. Nakon prestanka rada privatne tvrtke 2014. godine, Opća bolnica Gospic preuzeila je obavljanje zdravstvene usluge liječenja hemodijalizom.

Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije je ustanova od javno-zdravstvenog interesa koja obavlja zdravstveno-preventivnu i sanitarnu zaštitu, a temeljem Ugovora s HZZO-om tijekom 2014. godine ima ugovoren: 1 jedan tim: higijensko epidemiološke zaštite, mikrobiologije s parazitologijom, zaštite mentalnoga zdravlja, prevencije i izvanbolničkoga liječenja ovisnosti i javnog zdravstva, te dva tima: preventivno odgojnih mjera zdravstvene zaštite u osnovnim i srednjim školama te visokoobrazovnim ustanovama. Odjel za zdravstvenu ekologiju je jedini koji se isključivo financira na tržištu.

Zavod za hitnu medicinu Ličko-senjske županije pruža usluge hitne medicinske pomoći na području Ličko-senjske županije. Sjedište Zavoda je u Gospicu, a Ispostave su u Senju, Karlobagu, Korenici, Novalji, Otočcu i Lovincu (Ispostava Lovinac je započela s radom krajem listopada 2015. godine). Sukladno Mreži hitne medicine („Narodne novine“ br. 71/12) organizirana je i pripravnost u Donjem Lapcu i Brinju.

U koncesiji na području Ličko-senjske županije u 2014. godini su 33 koncesionara sukladno Mreži javne zdravstvene službe.

Slika 5: Broj koncesionara po djelatnostima primarne zdravstvene zaštite u 2014. god.

Izvor: Upravni odjel za društvene djelatnosti, 2014.g.

Potrebne socijalne usluge za zdravstvene ustanove

Tijekom socijalnog planiranja sudionici su naglasili nekoliko prioriteta u području zdravstvene skrbi, a to je dostupnost zdravstvenih usluga na udaljenim ruralnim područjima, kao što je patronaža. Pored toga spomenuti su i problemi nedostatka stručnog medicinskog kadra za neka specijalistička područja u pojedinim dijelovima županije, a sve je veća potreba i za razvojem palijativne skrbi.

7.4. Ustanove u kulturi

Djelatnost kulture obuhvaća: glazbu i glazbeno-scenske umjetnosti, dramske djelatnosti, audiovizualne djelatnosti, knjige i nakladništvo, knjižničnu djelatnosti, arhivsku djelatnost, muzejsko-galerijsku djelatnost, vizualne umjetnosti te inovativne umjetničke i kulturne prakse.

Na području Ličko-senjske županije djelatnost kulture realizira se djelovanjem ustanova iz područja kulture, kao što su: Pučko otvoreno učilište „Dr. A. Starčević“ Gospić, Muzej Like Gospić, Kulturno informativni centar Gospić, Gacko pučko otvoreno učilište „Otočac“, Pučko otvoreno učilište M. C. Nehajeva Senj, Gradski muzej Senj, Samostalna narodna knjižnica Gospić, Javna ustanova narodna knjižnica Otočac, Gradska knjižnica Senj i Centar za kulturu Grada Novalje.

Osebujnu pojavu u kulturnoj infrastrukturi Županije predstavlja Grad Senj kao svojevrsni grad-muzej sa sakralnom baštinom, muzej Like u Gospiću u kojem je okupljena najveća i najpotpunija etnološka zbirka tradicijske kulture u Hrvatskoj, Državni arhiv u Gospiću, Konzervatorski odjel u Gospiću za području Ličko-senjske županije, Institut za društvena istraživanja „Ivo Pilar“.

Pored redovnih djelatnosti ustanova, iste organiziraju i provode različite radionice, edukativne posjete i kreativna druženja djece, omogućuje se besplatno učlanjenje osoba sa invaliditetom u knjižnice i sl.

Amatersko stvaralaštvo potiče se kroz rad udruga u okviru različitih kulturnih manifestacija, smotri i festivala, radionica tradicijskih vještina, programa te udruga koje njeguju glazbenu i plesnu i kulturu. U Registru udruga Republike Hrvatske nalaze se 63 udruge u kulturi koje djeluju na području Ličko-senjske županije.

Potrebe socijalne usluge za ustanove u kulturi

Tijekom planiranja uočena je potreba unaprjeđenja socijalne uključenosti građana u okviru djelokruga rada ustanova u kulturi, a osobito marginaliziranih skupina. Prikupljeni podaci ukazuju na djelomično korištenje dostupnih kapaciteta i na međusektorsko i

međuresorno povezivanje u provedbi kreativnih programa za različite skupine građana. Osobitu vrijednost takvi programi imaju za skupinu djece i mladih koje su zadovoljavajuće zastupljene, a naglašava se važnost unaprjeđenja suradnje na lokalnoj razini i unaprjeđenja ponude za mlađe, osobe u riziku od socijalne isključenosti te osobe s invaliditetom,

7.5. Ustanove socijalne skrbi

7.5.1. Centri za socijalnu skrb

Centri za socijalnu skrb važni su u ostvarivanju prava iz sustava socijalne skrbi i u pružanju usluga za različite skupine korisnika. Osnovni cilj socijalne skrbi je pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okruženjima.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakonom o socijalnoj skrbi iz 2014. godine uvedena je zajamčena minimalna naknada, kojom su objedinjene novčane naknade sa socijalnom komponentom (pomoć za uzdržavanje iz nadležnosti Ministarstva socijalne politike i mladih, opskrbnine iz nadležnosti Ministarstva branitelja te produžena novčana naknada iz nadležnosti Ministarstva rada i mirovinskog sustava). Zajamčenom minimalnom naknadom osigurava se iznos sredstva kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstva za podmirenje osnovnih životnih potreba.

Tablica 23: Centri za socijalnu skrb na području Ličko-senjske županije

IV	Centri za socijalnu skrb	Broj stanovnika 2011.	Ukupno obuhvaćenih osoba korisnika zajamčene minimalne pomoći u 2014. god.	Udio (%) u ukupnom stanovništvu
1.	Gospic	16.300	272	1,7
2.	- podružnica Korenica	9.367	479	5,1
3.	- podružnica Obiteljski centar	0	0	0
4.	Senj	10.845	70	0,6
5.	-podružnica Otočac	14.415	486	1,4
Ukupno		50.927	1.307	1,32

Izvor: MSPM, Godišnje statistiko izvoješće o promijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mlađeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovnih sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

Vidljivo je da prema popisu stanovnika 2011. godine na području Ličko-senjske županije ima 50 927 stanovnika od kojih je u 2014. godini 1.307 obuhvaćeno zajamčenom minimalnom naknadom, a koji u ukupnom broju stanovnika Republike Hrvatske čine 1,32%. Najviše osoba 479 obuhvaćenih zajamčenom minimalnom naknadom nalazi se pri Centru za

socijalnu skrb Gospic, Podružnica Korenica, koji čine 2,7% u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske.

Tablica 24: Nadležnosti koje pokrivaju Centri za socijalnu skrb na području Ličko-senjske županije

Red. Broj	Naziv ustanove	Područje koje pokriva	Broj stanovnika
1.	Centar za socijalnu skrb Senj	Grad Senj Grad Novalja	7.182 3.663
	Podružnica Otočac	Grad Otočac Općina Brinje Općina Vrhovine	9.778 3.256 1.381
2.	Centar za socijalnu skrb Gospic	Grad Gospic Općina Karlobag Općina Perušić	12.745 917 2.638
	Podružnica Korenica	Plitvička jezera Općina Lovinac Općina Udbina Općina Donji Lapac	4.373 1.007 1.874 2.113
	Podružnica Obiteljski centar	područje cijele Županije	
Ukupno			50.927

Izvor: *Centri za socijalnu skrb*

Iz navedene tablice razvidno je da najveće teritorijalno područje pokriva Centar za socijalnu skrb Gospic sa 16.300 stanovnika.

Na području županije djeluju 2 centra za socijalnu skrb i tri podružnice. U Centrima se obavljaju stručni poslovi u 4 cjeline: prijemni ured; novčane naknade; djeca, mlađi i obitelj; te odrasle osobe.

Tablica 25: Zaposleni u centrima za socijalnu skrb na području Ličko-senjske županije

Naziv ustanove	Broj zaposlenih listopad 2014.	Broj zaposlenih studeni 2015.
Centar za socijalnu skrb Gospic	12	10
Centar za socijalnu skrb Gospic Podružnica Korenica	5	4
Centar za socijalnu skrb Gospic, Podružnica Obiteljski centar LSŽ*	5	4
Centar za socijalnu skrb Senj	10	11
Centar za socijalnu skrb Senj Podružnica Otočac	4	4
UKUPNO	36	33

Izvor: *Centri za socijalnu skrb, studeni 2015. godine*

* Podružnica Obiteljski centar je do travnja 2015. godine bio podružnica CZSS Senj.

Prema mišljenu stručnih radnika, veliko područje naše Županije ne prati odgovarajući broj radnika, a posebno stručnih. Ukupno su zaposlena 33 radnika, od toga 15 stručnih, a prevladavaju socijalni radnici, dok je u nešto manjem broju zaposleno psihologa, pravnika i socijalnih pedagoga.

Potrebne socijalne usluge

Zaposlenici Centara smatraju da je veliki problem velika fluktuacija stručnih radnika, zatim loša prometna povezanost i nedovoljan broj vozila potrebnih za obilazak terena. Ističu dobru suradnju sa nadležnim sudom, te usklađenost u radu sa policijom i školama, te kvalitetne pomake u suradnji sa djelatnicima zdravstva, iako je još uvijek nedovoljno efikasna i učinkovita u rješavanju problema obiteljskog nasilja.

Kao prioritet ističe se potreba za kontinuiranom edukacijom stručnih radnika i supervizijom, te boljom i jasnijom legislativom. Centri ističu potrebu širenja mreže ustanova socijalne skrbi i to za potrebe osoba sa intelektualnim oštećenjima i osoba s više vrsta oštećenja, kao i razvoj udomiteljstva za različite skupine.

Centar za socijalnu skrb Gospić, Podružnica Obiteljski centar

Sukladno Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi koji je stupio na snagu 2014. godine, prestao je sa radom Obiteljski centar Ličko-senjske županije, postao je podružnica CZSS Senj, a u travnju 2015. godine postao je podružnica CZSS Gospić. Djelatnost Podružnice je: savjetodavna usluga koja se odnosi na brak, roditeljstvo, obiteljske i partnerske odnose, razvoj socijalizacijskih vještina djece i mladih, posebno komunikacijskih vještina i nenasilnog rješavanja sukoba među mladima, razvoj komunikacije i tolerancije u mlađenackim i partnerskim odnosima, organiziranje i provođenje edukacije posvojitelja, obiteljska medijacija. Također neke od aktivnosti su poticanje i razvoj programa rada u zajednici, volonterskog rada i rada udrugama koje su potpora roditeljima, djeci, obitelji i mlađeži i drugim osjetljivim skupinama stanovništva, poticanje i provedba programskih aktivnosti namijenjenih edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti. Osim navedenih poslova Podružnica odlučuje u prvom stupnju o ispunjavanju uvjeta za obavljanje djelatnosti dadilje, odlučuje u prvom stupnju o upisu dadilje u imenik dadilja, te upisu pomoćnih dadilja u imenik pomoćnih dadilja, vodi registar osoba koje obavljaju djelatnost dadilje te imenike dadilja i pomoćnih dadilja, provodi stručni nadzor nad provođenjem posebnog popisa kojim se uređuje djelatnost dadilja. Područje djelovanja Podružnice Obiteljski centar je cijelokupno područje Ličko-senjske županije.

Potrebne socijalne usluge za laks i kvalitetniji rad centara za socijalnu skrb

Radi specifičnosti županije, potrebno je uvesti drugačiji normativ stručnih radnika koji će omogućiti povećanje broja stručnih radnika te bolju mrežnu povezanost porezne uprave, službe mirovinskog osiguranja i matičnog ureda, čime bi se osigurala brža dostava podataka za rješavanje prava iz sustava socijalne skrbi.

Tablica 26: Podaci o vrstama pomoći ostvarenim u 2014. godini

R.b r.	PRAVA U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI	2014. godina		UKUPNO
		CZZS Gospic	CZSS Senj	
I.	ZAJAMČENA MINIMALNA NAKNADA: Ukupno pomoći (samaca i obitelji)	398	275	673
II	NAKNADA ZA OSOBNE POTREBE KORISNIKA STALNOG SMJEŠTAJA	11	67	78
III	JEDNOKRATNA POMOĆ: Ukupno naknada u izvještajnoj godini	784	457	1.241
IV	POTPORA ZA OBRAZOVANJE	3	4	7
V	OSOBNA INVALIDNINA	164	117	281
VI	DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU	594	365	959
	STATUS RODITELJA NJEGOVATELJA	12	14	26
	NAKNADA DO ZAPOSLENJA	10	13	23
VII	POMOĆ U KUĆI, ukupno korisnika	290	120	410
VII I	USLUGA POMOĆI PRI UKLUČIVANJU U PROGRAME ODGOJA I OBRAZOVANJA	3	0	3
IX	SKRB IZVAN VLASTITE OBITELJI	161	102	263
	SMJEŠTAJ U UDOMITELJSKU OBITELJ DJECE I ODRASLIH (privrem.i dugot.)	49	16	65
	SMJEŠTAJ U OBITELJSKI DOM DJECE I ODRASLIH	7	1	8
	SMJEŠTAJ U DOM SOCIJALNE SKRBI ZA DJECU I ODRASLE	112	85	197
X	ORGANIZIRANO STANOVANJE Odrasla osoba s mentalnim oštećenjem	3	0	3

Izvor: MSPM, Dvomjesečno statističko izvješće o korisnicima prava i pomoćiima u socijalnoj skrbi u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

Iz tabelarnog prikaza vidljivo je da su u 2014. godini 673 samca i obitelji koristili pravo na zajamčenu minimalnu naknadu, 1.241 korisnik koristio je pravo na jednokratnu pomoć, 959 korisnika ostvarilo je doplatak za njegu i pomoć, 410 korisnika ostvarilo je pravo na pomoć u kući, 263 osobe su smještene na skrb izvan vlastite obitelji, te 197 osoba smješteno je u dom socijalne skrbi za djecu i odrasle.

Tablica 27: Smještaj djece i mladih u udomiteljsku obitelj u 2013. i 2014. god.

SMJEŠTAJ U UDOMITELJSKU OBITELJ											
		2013. god.					2014. god.				
	Broj osoba smještenih na području:	CZSS Gospic	Podružnica Korenica	CZSS Senj	Podružnica Otočac	Ukupno	CZSS Gospic	Podružnica Korenica	CZSS Senj	Podružnica Otočac	Ukupno
	mjesne nadležnosti CZSS koji je donio rješenje o smještaju	0	9	0	2	11	13	9	1	0	23
	- od toga djece	2	0	0	2	4	0	0	1	0	1
	drugih CZSS, a za koje je matični centar donio rješenje o smještaju	24	11	14	4	53	12	8	12	3	35
	- od toga djece	8	0	10	1	19	11	0	10	1	22
ukupan broj osoba	24	20	14	6	64	25	17	13	3	58	
ukupan broj djece	10	0	10	3	23	11	0	11	1	23	

Izvor: CZSS, Izvješća o promjenjivim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovnih sposobnosti, te zaštite tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u 2013. i 2014. godini

U 2013. i 2014. godini jednak broj djece je smješten u udomiteljske obitelji - 23, a ukupno je 6 osoba manje u 2014. u odnosu na 2013. godinu.

7.5.2 Domovi socijalne skrbi

S obzirom na dobnu strukturu stanovnika županije u kojoj je visoki postotak starijih osoba, kao i vrlo visoki udio samačkih staračkih domaćinstava, te na geografsku rasprostranjenost izrazito malih ruralnih naselja s pretežitim starijim stanovništvom, jedna od najvažnijih izazova za mrežu socijalnih usluga u županiji su usluge za starije osobe. Na području Županije zadovoljavajuće je organizirana institucionalna skrb o starijim i nemoćnim osobama, putem smještaja u Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije.

Dom pruža usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba, prehrane, brige o zdravlju, njegu, održavanja osobne higijene i pomoći pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti, usluga socijalnog rada, psihosocijalne rehabilitacije, radnih aktivnosti, organizacije slobodnog vremena, pratnje i organiziranog prijevoza i savjetodavnog rada.

Tablica 28: Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Domu za starije i nemoćne osobe

Naziv ustanove	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika	Broj korisnika na listi čekanja	Broj zaposlenih
Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije, sjedište Gospic	185	185	220	63
Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije, Podružnica Udbina	71	71	26	30
Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije, Podružnica Otočac	96	96	65	39
Ukupno	352	352	311	132

Izvor: Izvješće o radu Doma za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije za 2014. godinu

Što se tiče starijih i nemoćnih osoba, Centri za socijalnu skrb Gospic i Senj imaju poteškoća s nedostatkom smještajnih kapaciteta na području naše Županije jer trenutni kapacitet nije dostatan za sve korisničke skupine jer nema alternativnog oblika smještaja niti izvaninstitucionalnih oblika smještaja, zbog čega starije i nemoćne osobe se jedino mogu smjestiti u Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije, dok osobe s mentalnim i psihičkim oštećenjima u privatnu ustanovu Dom za psihički bolesne odrasle osobe Bistričak – Podružnica Otočac u Brlogu, koji ima 126 kreveta ili se smještaju prema potrebi izvan županije.

S ciljem povećanja smještajnih kapaciteta, u 2010. godini izgrađen je novi dio objekta u Doma Otočcu, tako da je kapacitet povećan za 60 mesta. S obzirom na geografsku rasprostranjenost ruralnih naselja, te na dobnu strukturu stanovništva Ličko-senjske županije,

u kojoj je visok udio starijih osoba kojima je potrebna tuđa njega i pomoć druge osobe, u 2013. godini započela je izgradnja Podružnice Doma za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije u Senju, čijom bi se izgradnjom osigurao smještaj 100-ak korisnika.

Dom za psihički bolesne odrasle osobe „Bistričak“ Brlog

Na području županije dostupne su usluge smještaja za 126 osoba u privatnom Domu za psihički bolesne odrasle osobe „Bistričak“ Brlog, gdje je zaposleno 29 osoba. Na području Županije neuroze i afektivni poremećaji čine 65% svih duševnih poremećaja. Za psihički bolesne odrasle osobe u županiji nema dovoljno dostupnih socijalnih usluga osim nedostatnih smještajnih kapaciteta u privatnim domovima. CZSS na području županije su osigurali smještaj za 55 odraslih psihički bolesnih osoba i to za 24 osobe u domovima u sustavu državne socijalne skrbi i 31 u privatnim domovima u 2014. godini.

7.5.3. Obiteljski domovi

Na području Ličko-senjske županije djeluju dva privatna Obiteljska doma: Obiteljski dom „Đurdica“ Križpolje za smještaj 20 korisnika i Obiteljski dom „Lanterna“ Novalja, osnovan 2011. godine, za smještaj 18 korisnika.

Tablica 29: Broj korisnika, kapaciteti, liste čekanja i broj zaposlenih u Obiteljskim domovima na području Ličko-senjske županije

Naziv ustanove	Raspoloživi kapacitet	Broj korisnika	Broj korisnika na listi čekanja	Broj zaposlenih
Obiteljski dom „Đurdica“, Križpolje	20	20	5	5
Obiteljski dom „Lanterna“ Novalja	18	15	0	5
Ukupno	38	35	5	10

Izvor: Podaci od pružatelja usluga, listopad 2014. godine

Potrebne socijalne usluge

Radna skupina je identificirala potrebe za razvojem specijaliziranog udomiteljstva te skrbi u zajednici – dnevnih boravaka i radne terapije, patronaže. Ujedno nedostatni su i kapaciteti za psihijatrijski i psihološki tretman.

8. Socijalne usluge u županiji prema korisničkim skupinama

8.1. Djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Tablica 30: Korisnici djeца i mladi s područja Ličko-senjske županije prema kategorijama i obliku smještaja u 2013. god. i 2014. god.

Djeca i mladi prema kategorijama i obliku smještaja	2013. god.			2014. god.		
	Dom socijalne skrbi Σ	Udomiteljstvo Σ	Ukupno Σ	Dom socijalne Σ	Udomiteljstvo Σ	Ukupno Σ
dijete bez odgovarajuće rod.skrbi	8	10	18	9	12	21

Izvor: CZSS, Izvješća o promjenjivim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mlađeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovnih sposobnosti, te zaštite tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u 2013. i 2014. godini

Podaci Centara za socijalnu skrb ukazuju, da u zbrinjavanju djece i mladih bez roditeljske skrbi, prevladava smještaj u dom i to izvan područja županije, najčešće u dječji dom Braće Mažuranić u Novom Vinodolskom, premda Centri više preferiraju inzvaninstitucionalnu skrb (udomiteljstvo).

Tijekom 2013 godine uslugu smještaja u domove socijalne skrbi koristilo je 18 -oro djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, dok je alternativni smještaj odnosno smještaj u udomiteljsku obitelj koristilo 10 djece. U 2014. godini došlo je povećanja broja smještene djece u udomiteljsku obitelj za 4 djece u odnosu na 2013. godinu.

Praćenje i nadzor nad radom udomiteljskih obitelji su česti i provode se putem telefonskog kontakta i stručnim posjetom korisnika i obitelji, jednom mjesечно ili 2-3 puta godišnje (ovisno o CZSS). Po potrebi stručni radnici pružaju podršku i savjetovanje češće, ovisno o potrebama obitelji ili djeteta. Posjeti domu socijalne skrbi i obiteljskom domu su jednom ili dva puta godišnje.

Potrebne socijalne usluge za smještaj djece

Prema mišljenju radne skupine jazovi u području socijalnih usluga u ovoj skupini korisnika su nezainteresiranost za udomiteljstvo, sporost sudova u rješavanju postupaka lišenja roditeljske skrbi. U narednom periodu taj bi se omjer postigao premještanjem 5-6 djece godišnje. Broj udomiteljskih obitelji, trebao bi biti povećan, i to za 4-5 godišnje.

Sudionici planiranja ističu potrebu alternativnog smještaja, a osobito smještaja u udomiteljskim obiteljima, te razvoj usluga u zajednici- savjetovališta za djecu i roditelje, dnevne boravke, edukativno preventivnih usluga za roditelje, stambene zajednice i potporu

djeci i mladima nakon izlaska iz ustanova, mjerama za smanjenje siromaštva smanjiti rizik od zanemarivanja djece i pojačati potporu samohranim roditeljima.

8.2. Djeca i mladi s problemima u ponašanju

Ponašanja djece i mladih koja u većoj mjeri odstupaju od uobičajenog, društveno prihvaćenog ponašanja s obzirom na dob djeteta ili mlade osobe i koja su neprimjerena za situaciju u kojoj se manifestiraju smatraju se poremećajima u ponašanju. Takva ponašanja ometaju djecu i mlade u njihovom školovanju i socijalnom funkcioniranju, a ugrožavajuća su ne samo za dijete, nego i za sredinu u kojoj žive.

Problemi u ponašanju počinju uobičajeno kao ometajuća ponašanja u školskoj sredini ili u sredini gdje provode slobodno vrijeme, s problemima u učenju i ponašanju u razredu, izostancima s nastave, sukobima s vršnjacima. U predadolescentnoj i adolescentnoj dobi se manifestiraju i kao prkosno ponašanje, koje uključuje i agresivnost prema članovima obitelji, vršnjacima i učiteljima te sklonost skitnji i bježanju od kuće. Još teži oblici poremećaja u ponašanju sadrže, pored već nabrojenih, konzumaciju alkohola i ilegalnih supstanci, što je povezano s ozbiljnim problemima u obrazovanju i nerijetko rezultira prekidom školovanja, a sve više poprima i oblike kriminalnog ponašanja, što uključuje počinjenje prekršaja ili kaznenih djela.

Već i blaži oblici društveno neprihvatljivog ponašanja ukazuju na budući nepovoljni razvoj djeteta ukoliko se ne poduzmu odgovarajuće mjere. Neprepoznavanje ili neadekvatno reagiranje na ove poremećaje rezultiraju još težim problemima.

Mladi s problemima u ponašanju često se ne prepoznaju kao osobe kojima je potrebna pomoć, većina roditelja nema potrebne kompetencije za rješavanje ovih problema svoje djece, a u sredini gdje se kreću (škola, društvo vršnjaka, susjedstvo) ih se više izbjegava i izolira, oni postaju isključeni, što je dodatni nepovoljni čimbenik u njihovom razvoju.

Poremećaji u ponašanju uvijek zahtijevaju dodatnu stručnu ili širu društvenu pomoć bez koje se ove teškoće ne mogu prevladati. U radu s mladima naglasak treba biti na pomoći u razvijanju vještina rješavanja problema, razvijanje njihovih socijalnih kompetencija i razvijanje pozitivnog identiteta.

Tijekom 2013. i 2014. godine Centri za socijalnu skrb na području Županije evidentirali su 235 dijete, maloljetnika i mlađa punoljetnika s problemima u ponašanju.

Nerazvijenost usluga smještaja i dnevnih boravaka za djecu s poremećajima u ponašanju su neki od problema s kojima se susreću stručni radnici u svom radu na području Županije.

Tablica 31: Korisnici dječa i mladi s područja Ličko-senjske županije prema obliku smještaja u 2013. god. i 2014. god.

Djeca i mladi prema kategorijama i obliku smještaja	2013. god.			2014. god.		
	Dom socijalne skrbi Σ	Udomiteljstvo Σ	Ukupno Σ	Dom socijalne Σ	Udomiteljstvo Σ	Ukupno Σ
djeca i mladi s teškoćama u ponašanju	2	1	3	1	0	1

Izvor: Centri za socijalnu skrb

Tijekom 2014. godine evidentirano je 3 djece, maloljetnika i mlađih punoljetnika s teškoćama u ponašanju, dok su potrebne mjere poduzete za 19 djece, maloljetnika i mlađih punoljetnika.

Na području županije potiče se razvoj preventivnih programa s ciljem sprječavanja nepoželjnih oblika ponašanja djece i mlađih. Postavljeni ciljevi se odnose na borbu protiv ovisnosti, poticanje sportskih programa, edukativne radionice o ljudskim pravima, usvajanje i jačanje socijalnih vještina kod srednjoškolaca, kao i nenasilno rješavanje sukoba među vršnjacima.

Potrebne socijalne usluge za djecu i mlade s problemima u ponašanju

Iako je prepoznat uzlazni trend u razvoju i financiranju prevencije, stručnjaci smatraju da brojnost programa ne prati i kvaliteta njihovog provođenja. Procjenjuju i nedovoljnu usmjerenost na promicanje i senzibiliziranje odraslih za pitanje dječjih prava kao i nedostatak psihosocijalnih programa i usluga savjetovanja za osobe/obitelji u riziku od socijalne isključenosti. Stručnjaci smatraju da priprema udomitelja, za ovu skupinu korisnika, treba biti kvalitetnija i bolje organizirana, kao i potreba razvoja različitih oblika poluinstitucionalnih usluga skrbi (dnevni boravak i slično), koji će pomoći u rješavanju problema skitnje i općenito razvoja usluga preventivnog rada s mladima.

Tijekom planiranja sudionici su uočili teškoće koje otežavaju zaštitu djece kao što su česte pojave skitnje kod maloljetnika za koje ne postoje organizirane usluge, postojeći domovi su bez stručnih kadrova kadra te biraju i ne prihvataju djecu za koju treba brza i adekvatna pomoći, nedostatak kvalitetnih i educiranih udomitelja, kao i dnevnih boravaka.

8.3. Djeca s teškoćama i osobe s invaliditetom

Tablica 32: Djeca s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom smještene izvan obitelji u 2013. godini i 2014. godini

2013. godina				2014. godina		
Djece i mlađih s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom - skrb izvan obitelji	Dom socijalne skrbi	Alternativni oblici smještaja (udomitelji)	Alternativni oblici smještaja (obiteljski dom)	Dom socijalne skrbi	Alternativni oblici smještaja (udomitelji)	Alternativni oblici smještaja (obiteljski dom)
Smješteni na području Županije	0	0	0	0	0	0
Smješteni izvan Županije	17	8	0	16	8	0

Izvor: CZSS

Jedan od glavnih razloga zašto se djeca s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom smještaju na privremeni smještaj izvan županije su nastavak daljnog školovanja, kao i težina oštećenja zbog koje obitelj nije u mogućnosti pružiti adekvatnu skrb. U 2013. godini smješteno je 17-ero djece izvan županije u dom socijalne skrbi najčešće je uzrok gluhoća i/ili nagluhost ili više vrsta oštećenja, dok je 2014. godini smješteno 16 djece i mlađih.

Centri imaju uvid u kvalitetu smještaja s obzirom da obilaze redovito smještenu djecu i ustanove, a ustanove podnose izvješća o stanju korisnika. Svi dionici surađuju (centri, domovi, obitelji).

Tablica 33: Korištenje statusa roditelja njegovatelja

Godina	Broj realiziranih statusa roditelja njegovatelja
2013.	23
2014.	25

Izvor: CZSS

Na području županije relativno je mali broj roditelja koji su ostvarili status roditelja njegovatelja iako je za neke od njih to povoljnije rješenje u uvjetima ekonomске krize i nezaposlenosti. Važno je da roditelji djece s teškoćama u razvoju imaju pristup odgovarajućoj naobrazbi kojom će usvojiti potrebna znanja da bi sa svojim djetetom mogli voditi što normalniji život.

U području obrazovanja uz postignute rezultate postoji potreba za dalnjim otvaranjem odjeljenja u školama za učenike s teškoćama u razvoju i za educiranim nastavnicima/ili asistentima u nastavi. Broj educiranih odgojitelja, nastavnika i asistenata u nastavi nije dostatan kao ni opremljenost i prilagođenost škola, odnosno poticati programe za srednjoškolska obrazovanja djece sa teškoćama.

Na području Županije nema ustanova socijalne skrbi niti udomiteljskih obitelji za navedenu skupinu korisnika, stoga se smještaju u domove socijalne skrbi, premda Centri za

socijalnu skrb pronalaze raspoloživa mjesta u pravilu izvan Županije, a tendencija je da se korisnici smještaju na području sjeverne Hrvatske gdje postoji dugogodišnja tradicija bavljenja udomiteljstvom. Smještaj u udomiteljskim obiteljima bolji je oblik skrbi za djecu, na način da djeca i dalje imaju mogućnosti odrastati u obiteljskom okruženju, dok su udomitelji uglavnom srodničkog oblika.

Na području Županije u 2014. godini smješteno je 19 djece, te 42 odraslih osoba u udomiteljsku obitelj, jer građani ne iskazuju dovoljno interesa za bavljenjem udomiteljstvom. Udomiteljstvo je slabo zastupljeno, a da Centri za socijalnu skrb nastoje izradom letaka, plakata, informiranjem i savjetovanjem animirati građane na promicanje udomiteljstva. Centri imaju sve potrebne uvjete i kapacitete za pružanje potpore udomiteljima. Podaci o uslugama jasno pokazuju nedovoljnu razvijenost alternativnih oblika smještaja koji bi pomogli zadržavanju korisnika i zadovoljavanju njegovih potreba u mjestu stanovanja. U skladu s procesom deinsitacionalizacije, Ličko-senjska županija ima potrebu za razvojem udomiteljstva za različite korisničke skupine, a osobito za specijalizirano udomiteljstvo.

U 2014. godini bilo je samo 14 udomiteljskih obitelji i to srodničkih. Udomitelji su uglavnom u dobi od 30 do 50 godina, vlasnici su kuće ili stana, te imaju završenu osnovnu ili srednju školu. Ukoliko se ne osigura smještaj unutar obitelji, a potom ni u udomiteljsku obitelj, kao posljednji način odabire se smještaj djece u dom socijalne skrbi.

Budući da Centri za socijalnu skrb provode obiteljsko-pravnu zaštitu, nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi obavljaju voditelji nadzora koji se prvenstveno određuju između stručnih radnika Centara koji navedeno obavljaju za vrijeme radnog vremena, međutim u koliko je navedeno nemoguće traže se vanjski suradnici koji žive najbliže obiteljima kojim se izriče mjera. Odaziv je slab s obzirom da je slaba zainteresiranost za obavljanje takvog posla, kao i zbog niske naknade. Godišnje se angažira maksimalno 7 osoba. Voditelji nadzora ukoliko nisu stručni radnici Centara uglavnom su zaposleni u drugim sustavima prvenstveno u školama. Na području Grada Novalje javlja se problem da nema dovoljno obrazovanih ljudi srodne struke za provođenje mjere nadzora, ili da ne žele biti vanjski suradnici budući su privatno povezani sa obiteljima u kojima se provodi mjera nadzora. Naime, vanjski suradnici nerijetko nisu u sustavu socijalne skrbi (defektolazi, pedagozi, profesori).

Suradnja Centar za socijalnu skrb sa drugim institucijama u sustavu je dobro razvijena. Glavni izazov su različite potrebe korisnika i pojavljivanje novih socijalnih razlika-dugotrajna nezaposlenost jednoroditeljske obitelji, produžena starost isl.

Potrebne socijalne usluge za osjetljive skupine

Centri predlažu međuresornu suradnju i koordinaciju kao način za postizanje horizontalnog i vertikalnog povezivanja unutar sustava socijalne skrbi i drugih sustava ili organizacija. Također naglašavaju potrebu supervizije za djelatnike i vanjske suradnike te dodatnu edukaciju.

Podaci Centara za socijalnu skrb ukazuju na problem nedovoljnih smještajnih kapaciteta i/ili organizirane brige putem dnevnih boravaka za djecu s teškoćama u razvoju i nepostojanje specijaliziranih ustanova koje utječe na trend smještaja korisnika izvan prostora županije te potrebu razvoja udomiteljstva. Procjenjuju da je na godišnjoj razini za starije i nemoćne osobe potrebno do 10 mesta, za osobe s intelektualnim oštećenjima do 5 mesta, te za osobe s mentalnim oštećenjima do 5 mesta.

Također, Centri iskazuju potrebu za razvijanjem dnevnih oblika skrbi i to: pomoći u kući, prenoćište, sklonište za žene, dnevni boravak za starije i nemoćne osobe, pučka kuhinja za nezaposlene radno sposobne kao i starije i nemoćne bez prihoda, razvoj stambenih zajednica, prihvatišta za djecu, mlade i odrasle osobe.

Potrebno je povećati uključenost liječnika i pravosuđa u koordinaciju, sa kojima bi se centri nastojali više povezati u svrhu poboljšanja kvalitete usluga zajedničkim korisnicima, njihovim obiteljima, a i cjelokupnoj zajednici. Isto se odnosi na izvještavanje o zdravstvenom stanju korisnika, kao i izdavanju obavijesti koje su nužne u pokretanju postupka lišenja poslovne sposobnosti ili su značajne pri utvrđivanju zanemarivanja ili zlostavljanja djece.

U narednom periodu, Centri iskazuju potrebu za provedbom edukacije u pogledu međuvršnjačkog nasilja, zanemarivanja roditeljskih dužnosti, kao i nastavka razvoja udomiteljstva za djecu s poremećajima iz autističnog spektra, udomiteljstva za psihički bolesnu djecu te za djecu s poremećajima u ponašanju. Sve veći broj evidentiranih žrtava nasilja u obitelji stvara potrebu za otvaranjem skloništa za žene izložene nasilju.

Razvoj udomiteljstva, otvaranje stambenih zajednica uz podršku dnevnih boravaka prioritet je u podizanju kvalitete života, što omogućuje da osjetljive skupine žive što neovisnije, pružajući im mogućnost da odaberu kako i gdje žele živjeti. To zahtijeva strateške politike koje podržavaju zaokret od institucijske skrbi ka skrbi i smještaju u zajednici, što se proteže od neovisnog življenja do zaštićenog življenja uz podršku u malim stambenim zajednicama.

S ciljem provođenja psihosocijalnog tretmana za osobe i obitelji u riziku nema dostatnih kapaciteta osim Centra za socijalnu skrb Gospić, Podružnica Obiteljski centar, koji mobilnim uslugama može zadovoljiti dio potreba na iznimno velikom području županije.

8.4. Djeca i mladi – opća populacija

Ostvarivanje ciljeva, provedba i dosljedno ostvarivanje mjera i aktivnosti planiranih Nacionalnom strategijom za prava djece obveza su tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, mediji i organizacije civilnog društva koje programski djeluju na području zaštite prava djece u Republici Hrvatskoj. Za sustavno praćenje provedbe

Nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020. godine zaduženo je Vijeće za djecu.

Prikupljanjem podataka tijekom procesa planiranja uočeno je da se aktivnosti za djecu nude samo kroz redoviti sustav obrazovanja, ali da izvaninstitucionalnih oblika za djecu, a tako i za mlade ima vrlo malo, uglavnom se odnosi na bavljenjem sportom u slobodno vrijeme, kao i raznim drugim rekreacijskim aktivnostima.

Društveni položaj mlađih osoba ustavno je zaštićena kategorija. Obveze države prema mladima nisu jednokratne već se realiziraju u stalnom nastojanju za stvaranje sve boljih uvjeta - socijalnih, kulturnih, odgojnih, materijalnih i drugih - za ostvarivanje prava na dostojan život. Djeci i mladima moraju biti pružene sve mogućnosti skladnog razvoja u sigurnom i povoljnem okružju, kao i kvalitetno obrazovanje i praksa.

U skladu s obvezama preuzetim na nacionalnoj razini u odnosu na unaprijeđenje uvjeta života za mlađe, Ličko-senjska županija podržava aktivizam mlađih (15-29 godina) putem djelovanja Savjeta mlađih Ličko-senjske županije koji djeluje od 2007. godine. Pored aktivnosti zagovaranja i suradnje, izrađena je i internetska stranica kao medij za informiranje i povezivanje mlađih osoba.

Mogućnosti za prevladavanje niza jazova u ovoj kategoriji postoje u okviru kulturnih ustanova i pučkih otvorenih učilišta. Također, jedinice lokalne samouprave uz adekvatni uvid u potrebe djeci i mlađih mogu potaknuti otvaranje klubova ili informativnih centara za mlađe u svojoj zajednici. Pored toga, pozitivna iskustva u socijalnom uključivanju mlađih i programa za djecu iz drugih županija se mogu koristiti kao model i kao poticaj za nove inicijative. Organizacije civilnog društva mogu postati nositelji takvih projekata uz poticaj jedinica lokalne samouprave. Također, prostorni i stručni kapaciteti u školama sa smanjenim brojem učenika mogu se znatno bolje angažirati u provedbi izvannastavnih aktivnosti za djecu i mlađe, pored edukacijskih i savjetodavnih sadržaja.

Na području Županije djeluju udruge koje provode aktivnosti i programe namijenjene djeci, kao što su Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Pčelice“, Gospić (dalje: Pčelice), Društvo „Naša djeca“ Grada Gospića, te novije udruge kao što su Udruga za stručnu pomoć djeci i mlađima s posebnim potrebama „Zajedno kroz život“, Gospić te Udruga „ASI“ Otočac (asistencija, savjetovanje i informiranje djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom).

Udruga „Pčelice“ osim članova s područja grada Gospića, ima članove s područja grada Otočca, te općine Plitvička Jezera i Brinje. Osnovni cilj Udruge je unaprijediti kvalitetu života, te medicinsku i socijalnu zaštitu djece s poteškoćama u razvoju i njihovih obitelji. U skladu s mogućnostima, nastoje se potaknuti edukacije i stručna usavršavanja različitih stručnih suradnika koji neposredno rade s djecom korisnicima kao što su logoped, defektolog, radni terapeut, fizioterapeut. Organiziranjem i održavanjem tematski različitih kreativnih radionica potiče se socijalizacija djece korisnika s vršnjacima, a različitim aktivnostima

nastoji se informirati članove i širu zajednicu o problemima s kojima se susreću djeca s poteškoćama u razvoju i njihovi roditelji i obitelj.

Društvo „Naša djeca“ Grada Gospića je dragovoljna, edukativna i humanitarna udružica u kojoj građani, roditelji, za opću dobrobit promiču i vode akcije i aktivnosti namijenjene dobrobiti djece. Udruga broji 37 volontera uglavnom su to studenti Sveučilište u Zadru, Odsjeka za nastavničke studije u Gospiću. Udruga okuplja djecu predškolske i školske dobi radi, igre i razvijanja zabavnih i drugih aktivnosti u slobodno vrijeme te upoznavanja djece s pravima djeteta i putem Dječjeg foruma iskazuju se dječja mišljenja o svim pitanjima koja ih se tiču u životu i razvoju lokalne i šire zajednice.

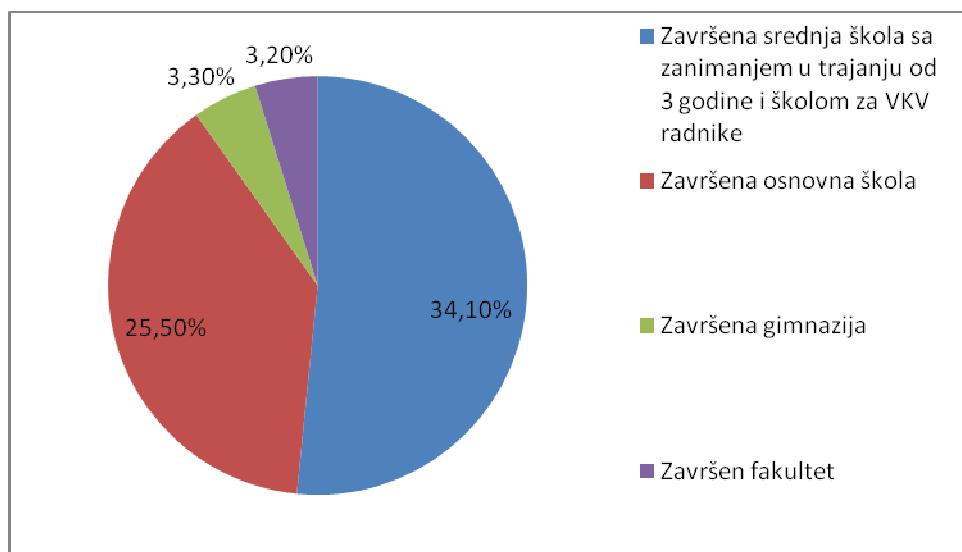
Potrebne Socijalne usluge za djecu i mlade

Analizom mreže socijalnih usluga na području županije utvrđen je značajan nedostatak klubova i programa za mlade i drugih aktivnosti njihovog socijalnog uključivanja izuzev sportskih aktivnosti i tradicionalnih kulturno-umjetničkih društva i to u svim dijelovima županije. Osobiti rizik od socijalnog isključivanja imaju mladi u manjim ruralnim sredinama. Iako najnoviji podaci o stanovništvu nisu dostupni, evidentna je tendencija preseljavanja mladih iz manjih sredina u veće gradove. Analizom jazova u uslugama za djecu i mlade sudionici socijalnog planiranja uočili su da programi formalno postoje ali se nedostatno provode te je potrebno poboljšati koordinaciju i suradnju na razini lokalnih zajednica i županije.

8.5. Nezaposlene osobe

Krajem prosinca 2014. godine u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, Područnom uredu Gospić evidentirane su 3.794 nezaposlene osobe, što je manje za 52 osobe nego u istom razdoblju 2013. godine ili 1,4%. Od ukupnog broja nezaposlenih osoba evidentirane su 1.887 žene i 1.907 muškaraca. Udio žena u ukupnim nezaposlenim osobama iznosi 49,7%, dok udio muškaraca iznosi 50,3%. Što se tiče starosne strukture najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba imaju osobe stare između 20-24 godine – 15,1% i od 25-29 godina – 13,2%.

Slika 6: Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja

Izvor: Izvješće za 2014. godinu, HZZ, Područni ured Gospić

Krajem prosinca 2014. godine u ukupnom broju nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja osoba, bio najviše osoba sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju od 3 godine i školom za VKV radnike (1.296 osoba ili 34,1%) i osoba sa završenom osnovnom školom (968 osobe ili 25,5%), dok je u evidenciji najmanje osoba sa završenom gimnazijom (127 osoba ili 3,3%) i osoba sa završenim fakultetom (123 osoba ili 3,2%).

Tijekom 2014. godine u Područnom uredu Gospić prijavljeno je 407 novih nezaposlenih osoba od čega je 180 ili 44,2% žena i 227 ili 55,7% muškaraca. Od ukupnog broja novoprijavljenih najviše je nezaposlenih osoba u evidenciju došlo izravno iz radnog odnosa 322 i iz aktivnosti 59 osoba. Najčešći razlozi prestanka radnog odnosa su zbog isteka rada radniku na određeno vrijeme 192 radnika, poslovno uvjetovani otkaz zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga 76 radnika, istaka rada na sezonskim poslovima 41 radnik itd.

U izvještajnom mjesecu ukupno je iz evidencije nezaposlenih osoba izašlo 215 osoba od čega 121 ili 53,6% žena i 94 ili 43,7% muškaraca. Od toga su zaposlene 132 osobe i to 70 zasnivanjem radnog odnosa i 62 temeljem drugih poslovnih aktivnosti (registriranje obrta, slobodnog zanimanja ili djelatnosti poljoprivrede i šumarstva, stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa i sl.). Zbog zasnivanja radnog odnosa iz evidencije je izašlo 70 osoba od toga 38 žena i 32 muškarca što je za 33,3% manje nego u isto vrijeme 2013. godine.

Kraljem 2014. godine u Područnom uredu Gospić evidentirana su 392 nezaposlena hrvatska branitelja, što je za 52 branitelja više u odnosu na isto razdoblje 2013. godine, kada je evidentirano 340 nezaposlenih osoba sa statusom hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. U strukturi nezaposlenih hrvatskih branitelja najviše je bilo branitelja sa završenom osnovnom školom (54 osoba ili 13,7%). Od ukupnog broja evidentiranih osoba sa statusom hrvatskih branitelja 14 je žena što predstavlja udio od 3,5 % u ukupnom broju branitelja.

Tablica 34: Broj nezaposlenih po gradovima i općinama na području Ličko-senjske županije

Gradovi/Općine	31.12. 2013.		31.12. 014.		Stopa rasta 13./12.%
	Broj	Udio %	Broj	Udio	
<i>Brinje</i>	278	7,2	265	6,9	5,3
<i>Donji Lapac</i>	305	7,9	315	8,3	-1,3
<i>Gospić</i>	906	23,6	845	22,2	15,1
<i>Karlobag</i>	59	1,5	57	1,5	1,7
<i>Lovinac</i>	67	1,7	76	2,0	17,5
<i>Novalja</i>	221	5,7	187	4,9	5,2
<i>Otočac</i>	739	19,2	772	20,3	4,8
<i>Perušić</i>	163	4,2	200	5,2	14,0
<i>Plitvička Jezera</i>	320	8,3	303	7,9	21,2
<i>Senj</i>	632	16,4	620	16,3	-3,8
<i>Udbina</i>	71	1,8	89	2,3	-33,6
<i>Vrhovine</i>	85	2,2	65	1,7	-4,5
<i>Ličko-senjska županija</i>	3.846	100,0	3.794	100,0	5,4

Izvor: Izvješće za 2014. godinu, HZZ, Područni ured Gospić

Krajem 2014. godine najviše nezaposlenih osoba je evidentirano u Gradu Gospicu (845 osoba ili 22,2%), Otočcu (772 osoba ili 20,3%) i Senju (620 osobe ili 16,3%), dok je u isto vrijeme najmanje osoba nezaposleno u Općinama Lovinac (76 osoba ili 2,0%) i Vrhovinama (65 osoba ili 1,7%).

8.5.1. Regionalni raspored nezaposlenosti

Tablica 35: Pregled nezaposlenih osoba po ispostavama u prosincu 2014. godine

Red. br.	ISPOSTAVA	UKUPNO	
		ukupno	žene
1.	Donji Lapac	316	140
2.	Gospic	1.178	574
3.	Korenica	391	173
4.	Novalja	187	99
5.	Otočac	1.102	553
6.	Senj	620	348
	UKUPNO	3.794	1.887

Izvor: Izvješće za 2014. godinu, HZZ, Područni ured Gospic

Najveći broj nezaposlenih osoba u 2014. godini imale su ispostave Gospic (1.178 osoba ili 31,0%) i Otočac (1.102 ili 29,0%), dok najmanje ispostava Novalja (187 osoba ili 4,9%).

U prosincu 2014. godine registrirano je 626 korisnika novčane naknade što predstavlja 16,5% od ukupnog broja nezaposlenih osoba u Područnom uredu Gospic. Po ispostavama je evidentiran sljedeći broj korisnika novčane naknade: Otočac 185, Gospic 150, Senj 138, Korenica 84, Novalja 59 i Donji Lapac 10.

Broj novčanih naknada u 2014. godini manji je u odnosu na isto razdoblje 2013. godine za 47 osoba. Prosječna novčana naknada u prosincu 2014. godine iznosila je 1.942,21 kuna.

8.5.2. Mjere aktivne politike zapošljavanja

Hrvatski Zavod za zapošljavanje, Područni ured Gospic, tijekom 2014. godine provodio je Program za poticanje zapošljavanja u koji je bila uključena 301 osoba, a od toga samo u prosincu 51 nezaposlena osoba i 224 osobe iz prethodnog razdoblja.

Tablica 36: Uključivanje nezaposlenih osoba u mjere aktivne politike zapošljavanja

Mjera	Uključeni tijekom 2014. godine	Uključeni u prosincu 2014. godine	Aktivni na kraju mjeseca
1. OBRAZOVANJE	202	28	151
Obrazovanje nezaposlenih	51	0	0
Potpore za usavršavanje	0	0	0
Stručno ospozobljavljavanje za rad	151	28	151
2. POTPORA ZA ZAPOŠLJAVANJE	30	8	29
3. JAVNI RADOVI	34	2	11
4. POTPORE ZA SAMOZAPOŠLJAVANJE	25	4	25
5. POTPORA ZA OČUVANJE RADNIH MJESTA	10	9	224
UKUPNO	301	51	224

Izvor: Mjesečni bilten, prosinac 2014. godine, HZZ, Područni ured Gospić,

Iz navedene tablice razvidno je da najviše osoba uključeno u stručno ospozobljavljavanje za rad (151 osoba ili 50,1%), dok najmanje potpora za očuvanje radnih mesta (10 osoba ili 3,3%).

Potrebne socijalne usluge za osobe u riziku

Usprkos evidentiranim rezultatima provedbe aktivnih mjera zapošljavanja važno je naglasiti nužnost unaprjeđenja primjene mjera kod predstavnika skupina u riziku od socijalnog isključivanja, te unaprjeđenje suradnje s lokalnim dionicima radi potpunijeg postizanja ovog cilja.

8.6. Žrtve nasilja u obitelji

Radi sprječavanja nasilja primjenjuje se Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji kojim su propisane obveze svih tijela nadležnih za postupanje u slučajevima nasilja u obitelji.

Centri za socijalnu skrb na području Ličko-senjske županije evidentirali su 2013. godine 176 slučajeva nasilja u obitelji, dok je 2014. evidentiran 171 slučaj nasilja u obitelji. U slučaju nasilja u obitelji, stručni radnici žrtve nasilja upućuju u skloništa izvan mesta stanovanja.

Za tretman nasilnika educiran je djelatnik Zavoda za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, a tretman obavlja u okviru tretmana ovisnika o alkoholu koji su najčešći počinitelji nasilja te obavlja tretman nad počiniteljima prema odluci nadležnog suda.

Centri za socijalnu skrb u okviru svoje nadležnosti pružaju uslugu savjetovanja, kako počiniteljima, tako i žrtvama. Centar za socijalnu skrb Gospić, Podružnica Obiteljski centar provodi predavanja, radionice i savjetovanja na cijelom području Županije u cilju senzibiliziranja javnosti na problem nasilja nad ženama, nasilja u obitelji i nasilja među djecom i mladima.

Potrebne socijalne usluge za žrtve nasilja u obitelji

Najčešći problemi s kojima se susreću stručnjaci u radu s ovom skupinom usluga su: nedovoljna zaštita žrtve, neravnomjerno uključivanje svih institucija iz protokola u zaštitu žrtve, nedostatni resursi za tretman počinitelja nasilja u obitelji, visoka razina tolerancije okoline prema nasilnicima. Među prioritetima ističu povećanje stručnih kapaciteta za rad sa žrtvama i provedba psihosocijalnih tretmana za žrtve i počinitelje, senzibilizaciju javnosti, otvaranje sigurne kuće, te unaprjeđenje koordinacije na razini županije.

8.7. Povratnici, izbjeglice i nacionalne manjine

U Ličko-senjskoj županiji u vrijeme Domovinskog rata bilo je okupirano 35% područja na kojima su izvršena ogromna ratna razaranja i ljudska stradanja, dok je dio neokupiranog područja bio izložen višegodišnjem razaranju i pogibelji civilnog pučanstva.

Tablica 37: Prikaz statusa povratnika i izbjeglica

Status	Broj osoba
Povratnici (ukupno broj do datuma analize)	14.879
Manjinski povratak	10.567
Osobe preostale za povratak	1.217
Osoba u statusu izbjeglica	0

Izvor: Statistika Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za područja posebne državne skrbi (kolovoz 2010.)

Od početka procesa povratka prognanika i izbjeglica (1995. godine), na područje Ličko-senjske županije vratilo se ukupno 14.879 povratnika (od toga 4.303 bivših prognanika, uglavnom hrvatske nacionalnosti i 10.576 manjinskih povratnika, uglavnom srpske nacionalnosti) a prema dostupnim podacima za povratak je preostalo 5 prognanika i 1.212 osoba koji su uglavnom u izbjeglištvu u Srbiji i BiH, a iskazali su interes za povratak prema dostupnim podacima iz 2010. godine.

Tablica 38: Statistika povratka na području Ličko-senjske županije

GRAD/ OPĆINA	POVRATNICI bivši prognanici	MANJINSKI POVRATAK				UKUPNO POVRAT NIKA	PREOSTALO ZA POVRATAK		
		Srbija	BiH	Podunavlje	Ukupno		Prog	Podun	Srb/BiH
Brinje	58	29	0	19	48	106	0	0	1
Donji Lapac	17	2.162	123	509	2.794	2.811	0	3	156
Gospic	1.180	1.122	40	132	1.294	2.474	3	15	231
Karlobag	12	5	0	2	7	19	0	0	0
Lovinac	673	293	9	11	313	986	0	0	53
Novalja	0	1	0	0	1	1	0	0	4
Otočac	409	506	13	42	561	970	0	0	77
Perušić	82	47	1	3	51	133	0	0	3
Senj	7	5	0	2	7	14	0	0	2
Plitvička jezera	1.617	2.199	79	483	2.761	4.378	2	3	372
Udbina	193	1.577	29	197	1.803	1.996	0	2	210
Vrhovine	55	852	26	58	936	991	0	2	73
UKUPNO:	4.303	8.798	320	1.458	10.576	14.879	5	30	1.182
		10.576							1.217

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za područja posebne državne skrbi

Kao posljedica ratnih zbivanja, ističu se i minski sumnjiva područja, a Ličko-senjska županija je prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje Županija sa najvećom površinom minski sumnjivog prostora u Republici Hrvatskoj. Od ukupno 12 jedinica lokalne samouprave na području Županije, na području njih 9 nalaze se minsko sumnjiva područja. U 2012. godini na području naše Županije razminirano je 3.088.207 m² minsko sumnjivog područja. U srpnju 2014. godine provodio se Projekt „Razminiranje socijalno-gospodarske infrastrukture u Ličko-senjskoj, Sisačko-moslavačkoj i Zadarskoj županiji“. Početkom Projekta na području Županije bilo je 147.929.000 m² minski sumnjivog područja, a zahvaljujući prethodno navedenom programu Europske unije, razminirano je gotovo 50%.

Slično kao i u ostalim područjima povratka u Hrvatskoj, proces povratka izbjeglica dinamičan proces koji ovisi o velikom broju čimbenika (političkih, socio-ekonomskih, zagađenosti minama i mogućnosti osiguravanja dohotka po povratku), a svoj je najveći intenzitet na području Ličko-senjske županije zabilježio u periodu 1998. godine - 2003.godine.

Jedinice područne i lokalne samouprave nemaju specifične zakonski propisane obveze u procesu povratka i integracije povratnika. Područne i lokalne samouprave surađuju sa resornim ministarstvima u pojedinim segmentima zbrinjavanja povratnika, posebice u djelu koji se odnosi na alternativni smještaj, provedbu programa stambenog zbrinjavanja i slično.

Provedeno je i provodi se više programa obnove i izgradnje komunalne infrastrukture na područjima povratka odnosno područjima posebne državne skrbi, kao i programa usmjerenih gospodarsko-socijalnom oporavku tih područja. U sve te projekte izdvojena su u proteklim godinama značajna financijska sredstva iz državnog proračuna uključujući kreditna

sredstva međunarodnih finansijskih institucija (EIB, CEB, Svjetska banka) i bespovratna sredstva EU iz programa CARDS.

Vezano uz preostalu problematiku vezanu uz statusna pitanja povratnika je i konvalidacija radnog staža u periodu od 1991.-1995. godine. Na području Ličko-senjske županije na dan 10. siječnja 2011. ukupno je zaprimljeno 1.637 zahtjeva od kojih je riješeno 1.585 (96,82%). Od 1.585 riješenih zahtjeva, ukupno je pozitivno riješeno 976 (61,58%) zahtjeva, a negativnih je 609 (38,42%) rješenja.

Na ratom pogodjenim područjima u Hrvatskoj, uključujući i Ličko-senjsku županiju, prisutni su i nadalje višestruki problemi: uništeno je gospodarstvo, dio zemljišta nije očišćen od mina, promijenjena je struktura stanovništva, područja su depopulirana, demografska slika je loša itd. Područja posebne državne skrbi i njihova problematika prepoznata je i dijelom ugrađena u neke pakete ekonomskih, dohodovnih i socijalnih mjera koje nisu isključivo usmjerene protiv siromaštva, već imaju demografske, ekonomske, političke i druge implikacije.

Integracija djece iz povratničkih zajednica u školama, kako osnovnim, tako i srednjim je dobra. Dostupnost redovnih usluga odgoja i obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, socijalne skrbi povratnicima i njihovim obiteljima je općenito nediskriminativna u odnosu na opću populaciju većinskog stanovništva. Zbog geografske specifičnosti županije i udaljenosti i neadekvatne povezanosti istočnog dijela županije sa županijskim središtem, pojedine usluge su međutim povratnicima slabije dostupne posebice imajući u vidu njihovu socijalnu ugroženost i nemogućnost osiguravanja sredstava za pokrivanje troškova prijevoza koji nisu zanemarivi.

U kontekstu potreba za razvojem infrastrukture, važno je naglasiti potrebu za boljim održavanjem lokalnih nerazvrsanih cesta i puteva u nadležnosti Gradova i Općina, kao i izgradnju vodoopskrbnog sustava u više povratničkih naselja na području Županije.

Problem također predstavlja i nedostatak mogućnosti organiziranja predškolskog odgoja u općinama s ograničenim proračunskim sredstvima kao što je npr. Općina Donji Lapac. Objekt dječjeg vrtića postoji, a u istom se provode programi igraonice koji i na taj način doprinose procesu socijalizacije djece predškolske dobi.

Projekti pružanja pravne pomoći povratnicima od strane lokalnih udruga pokazali su se od iznimne važnosti u procesu povratka

Potrebne socijalne usluge za povratnike, izbjeglice i prognanike:

Sudionici planiranja uočili su slijedeće probleme i priorite za unaprjeđenje usluga za povratnike i doseljenike:

- obnova infrastrukture u nekim područjima, isti problem prometne ne povezanosti kao i pripadnici većinskog naroda
- problemi ponovnog uspostavljanja suradnje u zajednicama,
- pojava otpora u traženju i korištenju socijalnih usluga,
- dugo trajanje administrativnih procesa; nedostatna besplatna pravna pomoć.

8.8. Romi

Romi u Hrvatskoj su jedna od 22 priznate nacionalne manjine Hrvatske. Prema popisu stanovništva 2011. god. u Republici Hrvatskoj živi 16.975 Roma, od čega najviše u Međimurskoj županiji.

U Ličko-senjskoj županiji se prema posljednjem popisu stanovništva 2011. godine 21 osoba (0,1%) izjasnilo kao Romi, što Županiju stavlja među županije s najmanjim brojem Roma. Prema podacima. Izostanak romske populacije bilježe i osnovne škole, naime Romi se ne deklariraju kao Romi tako da ne postoji mogućnost da ostvare pogodnosti i subvencije koje im pripadaju. Gore navedene činjenice razlog su definiranju sljedećih problema/prioriteta:

- nedovoljna uključenost romske djece u dječje vrtiće, osnovne/srednje škole,
- promicanje zajedničkog življenja unutar zajednice,
- nedostatak komunalne infrastrukture unutar naselja,
- pripadnici romske zajednice se formalno ne identificiraju kao Romi.

8.9. Branitelji

U Ličko-senjskoj županiji su 992 branitelja s invaliditetom kao posljedicom Domovinskog rata i 261 osoba koja ima posljedice ratnih djelovanja iz Drugog svjetskog rata ili su civilni invalidi rata ili porača.

Usluge koje se pružaju braniteljima iz Domovinskog rata su:

- a) novčane i druge naknade,
 - mirovine koje osigurava Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (od toga 1043 invalidskih mirovina i 261 obiteljska mirovina),
 - invalidnine osigurava Ministarstvo branitelja,
 - naknadu za invalidnost kao posljedicu ratnog djelovanja za civilne žrtve osigurava Ministarstvo branitelja,
 - podršku članovima obitelji osigurava Ministarstvo branitelja,
 - naknadu za nezaposlene branitelje bez ikakvih primanja, starijih od 50 godina, pruža Hrvatski zavod za zapošljavanje i
 - podršku za školovanje djece branitelja učenika osnovnih škola do fakulteta, besplatne školske udžbenike koji se osiguravaju putem podrške Ministarstva branitelja.
- b) Usluge Informiranja i savjetovanja

Centar za psihosocijalnu pomoć Ličko-senjske županije, pruža besplatnu pravnu, socijalnu ili psihološku pomoć hrvatskim braniteljima, članovima njihovih obitelji i stradalnicima Domovinskog rata. Centar za psihosocijalnu pomoć Ličko-senjske županije uključuje jedan mobilni tim koji pruža podršku u kriznim situacijama u domovima branitelja, također pruža i savjetovanje braniteljima i njihovim obiteljima.

U Proračunu Ličko-senjske županije, te Gradova i Općina osiguravaju se sredstva za rad braniteljskih udruga.

8.10. Beskućnici

Kako iskustva zemalja Europske unije, ali i ostalih zemlja svijeta, ukazuju na potrebu sustavnog i koordiniranog pristupa u području skrbi o beskućnicima, od iznimnog je značaja koordinacija svih nadležnih tijela na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini uz suradnju sa organizacijama civilnog društva.

U proteklih nekoliko godina, Ministarstvo socijalne politike i mladih donosi objedinjeni Plan zbrinjavanja beskućnika tijekom ekstremnih zimskih uvjeta, kako bi se ti rizici smanjili na najmanju moguću mjeru. Sukladno čl. 117. st. 4. Zakona o socijalnoj skrbi, veliki Gradovi i Gradovi sjedišta Županija, obvezni su osigurati sredstva za uslugu prehrane u pućkim kuhinjama, kao i pružanje usluga smještaja u prihvatilišta ili prenoćišta za beskućnike.

Temeljem navedenog, Grad Gospic ima osiguran jedan stan za potrebe privremenog smještaja beskućnika u kriznim situacijama.

Potrebne socijalne usluge za beskućnike

Sudionici socijalnog planiranja ističu potrebu otvaranja prihvatilišta/prenoćišta u drugim jedinicama lokalne samouprave i razvoj drugih usluga za potporu i reintegraciju korisnika.

8.11. Osobe s problemima ovisnosti

Na području Ličko-senjske županije, prema podacima Odjela za prevenciju i liječenje ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja Zavoda za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, u razdoblju od 2013.-2014. godine, broj registriranih ovisnika o ilegalnim drogama nije se znatno mijenjao. U odnosu na 2013. godinu, broj ovisnika o drogama u 2014. godini povećao se za četiri nova ovisnika. Prema podacima Odjela tijekom 2014. godine liječeno je ukupno 8 ovisnika o legalnim drogama, od toga 7 ovisnika o heroinu i 1 ovisnik o metadonu.

Odjel za prevenciju i liječenje ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja provodi aktivnosti vezane za prevenciju ovisnosti o drogama prvenstveno putem održavanja radio emisija, kao i putem predavanja i radionica u osnovnim i srednjim školama. Osnovne i srednje škole u suradnji sa ostalim odgovornim tijelima upućuju u Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije, Odjel za prevenciju i liječenje ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja na procjenu one osobe za koje se smatra da imaju problem ovisnosti ili su pod utjecajem droga. Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije je u suradnji sa Institutom za društvena istraživanja u Zagrebu proveo istraživanje – Rizična ponašanja učenika osnovnih i srednjih škola u Ličko-senjskoj županiji.

S obzirom da je mali broj ovisnika o ilegalnim drogama na području naše županije, veću pažnju treba usmjeriti prevenciji konzumiranja legalnih droga, *alkohola* i *duhana*, posebno kod mlađe populacije, dok iste prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Ličko-senjske županije konzumira oko 40 % odrasle populacije, što rezultira velikim pobolom i smrtnošću kod kardiovaskularnih i malignih bolesti.

8.11.1. Kubovi liječenih alkoholičara

Na području Ličko-senjske županije, sve veći problem postaju ovisnosti koje nisu povezane sa supstancama, nego s navikama i ponašanjima, kao što su klađenje/kockanje te ovisnost o društvenim mrežama i slično. U skladu sa rezultatima istraživanja konzumiranja sredstva ovisnosti kod djece i mladih na području Ličko-senjske županije provedenom 2003. i 2009. godine, težište je potrebno staviti na učenike četverogodišnjih srednjih škola, s obzirom da se najveći porast pokazao kod djevojaka koje čine većinu učenika.

Budući da alkoholizam zauzima vodeće mjesto među ovisnostima, u cilju pomoći ovisnicima osnovana su tri kluba liječenih alkoholičara i to u Senju (KLA Bura), Gospiću (KLA Gospic) i Otočcu (KLA Otočac). Klubovi liječenih alkoholičara završna su aktivnost liječenja alkoholičara, koja pomaže da se stupanj ozdravljenja postignut za vrijeme bolničkog liječenja učvrsti i postane trajan, dakle svrha im je liječene alkoholičare uz pomoć potpore i savjeta održati u stanje trajne apstinencije. U skrbi za mentalno zdravstvo građana Hrvatske, klubovi liječenih alkoholičara imaju veliku ulogu u suzbijanju i rješavanju problema povezanih s prekomjernim pijenjem i alkoholizmom i neizostavan faktor u resocijalizaciji i rehabilitaciji svakog alkoholičara.

Potrebne socijalne potrebe za osobe ovisne o alkoholu

Sudionici planiranja naglašavaju potrebu smanjenja konzumacije alkohola osobito među srednjoškolcima, senzibiliziranja javnosti o problemu pijenja alkohola kao društveno neprihvatljivog ponašanja, rad s obiteljima na prevenciji konzumiranja alkohola i droga, jačanje nadzora dostupnosti alkohola mladim osobama, niza preventivnih programa za djecu i mlade, unaprjeđenje tretmana ovisnika.

8.11.2. Vijeća za prevenciju

Na lokalnoj razini djeluju Vijeća za prevenciju kao koordinirajuće tijelo u provođenju mjera i aktivnosti na projektu Ministarstva unutarnjih poslova RH „Prevencija u lokalnoj razini“. Cilj je utvrđivanje i ostvarivanje programa prevencije na području lokalne zajednice sa tijelima i ustanovama zaduženim za sigurnost ljudi, javnog reda i kvalitete života građana, a s ciljem prevencije kriminaliteta i pružanja podrške nositeljima kriminalno-preventivnih aktivnosti. Programima prevencije obuhvaćena su područja suzbijanja nasilja u obitelji, delikvenciju djece, maloljetnih osoba, zlouporabe droga, suzbijanja svih oblika kriminaliteta, osiguravanje povoljnijeg stanja javnog rada i mira, te opće sigurnosti građana i imovine.

8.12. Osobe u postpenalnoj situaciji

Osobe koje se nakon zatvorske kazne vraćaju u zajednicu su uočene kao skupina u riziku od siromaštva i socijalnog isključivanja te u povećanom riziku od recidiva kaznenog djela. Oni su korisnici oblika pomoći unutar sustava socijalne skrbi - savjetovanje, jednokratna pomoć, asistencija kod reguliranja statusnih i drugih pitanja. U sklopu aktivnih mjera zapošljavanja HZZ-a tretiraju se kao predstavnici skupine u riziku.

Potrebne socijalne usluge za osobe u postpenalnoj situaciji

Sudionici planiranja su kao prioritet uočili potrebu stambenog zbrinjavanja i promjenu mjera zapošljavanja, razvoj programa resocijalizacije i socijalnog uključivanja, koji izvan sustava socijalne skrbi ne postoje.

9. Ostali pružatelji usluga

9.1 Humanitarne organizacije i civilno društvo

Organizacije civilnog društva na području Županije se osnivaju istim trendom, kao i u ostatku zemlje, iako je ukupan broj razmjerno mali. Od 592 registrirane udruge na području Ličko-senjske županije, širim socijalnim aktivnostima (socijalna skrb, zdravstvo, obrazovanje, humanitarni rad, djeca, mladež i obitelj) bavi se ukupno 39 organizacija ili 6,5%. Među njima je manji broj uključen u pružanje socijalnih usluga svega 17 udruga ili 2,8%.

Na području Ličko-senjske županije djeluju brojne civilne udruge među kojima najviše članova prikupljaju udruge proizašle iz Domovinskog rata. Također su aktivne i udruge civilnog društva radi zaštite interesa svojih članova – ranjivih skupina društva, kao što je Društvo slijepih i slabovidnih Ličko-senjske županije, Udruga dijabetičara Ličko-senjske županije, Društvo multiple skleroze Ličko-senjske županije, Senjska Liga protiv raka Senj, Udruga roditelja djece s poteškoćama u razvoju „Pčelice“, Gospic, Humanitarna udruga „Bura“ Senj.

Najveći problemi s kojima se udruge susreću u svom radu je nedostatak odgovarajućeg prostora za rad, nedovoljan broj volontera, nedostatak finansijskih sredstava za provedbu programa rada udruga. Županija, Gradovi i Općine finansijski pomažu rad udruga, njihove programe i redovne aktivnosti putem Programa javnih potreba.

Sudionici socijalnog planiranja su u više navrata isticali nedostatak pružatelja različitih socijalnih usluga među udrugama na području županije, radi čega se ne mogu prevladati jazovi u mreži socijalnih usluga. Udruge uglavnom provode različite aktivnosti ili projekte koje nemaju konzistentnost, niti kontinuitet. Pri tome mehanizmi za procjenu standarda usluga niti mehanizmi ugovaranja usluga nisu izrađeni. U uvjetima nestalnog financiranja, bez sustava koji potiče organizacije civilnog društva na pružanje usluga nije realno očekivati željenu pozitivnu promjenu.

Iznimke u području socijalnih usluga na području županije čine humanitarne organizacije Društvo Crvenog kriza Ličko-senjske županije i Caritas Gospičko Senjske Biskupije, koji imaju dostatan kapacitet za preuzimanje većeg obuhvata socijalnih usluga, kao i ugled vezan za ranija postignuća i poziciju u hrvatskom društvu.

Društvo Crvenog Križa Ličko-senjske županije u suradnji sa ostalim gradskim i općinskim društvima crvenog križa, svatko na svom području, preuzima karitativnu ulogu pomoći i njege u kući za osobe treće životne dobi, kao i druge aktivnosti u skladu s potrebama zajednice.

Gradsko društvo Crvenog križa Gospic uz redovne aktivnosti provodi i zdravstveno edukativni program koji je također podređen starijim osobama i provodi ga tim za zdravstveno socijalne aktivnosti. U program su uključeni volonteri društva te vanjski suradnici. U narednom razdoblju Gradsko društvo Crvenog križa Gospic u suradnji sa

Gradom Gospicem planira otvaranje Dnevnog boravka za starije osobe na području Grada Gospica, čiji bi kapacitet iznosio 30 osoba dnevno.

Caritas Gospicke-senjske biskupije preuzima veliki udio u provedbi socijalnog programa, u promicanju uloge obitelji kao središnje institucije društva, te osobito u promicanju kulture i kvalitete skrbi za djecu i mlade. Veliku ulogu ima u pružanju pomoći starijim i nemoćnim osobama, te socijalno najugroženijim obiteljima. Caritas kao crkvena ustanova u svom radu ima načelo djelovati po socijalnom nauku Crkve i olakšati svakodnevnicu onima koji su u potrebi. Uslugama Caritasa je obuhvaćeno oko 600 siromašnih obitelji i pojedinaca na području biskupije. U okviru Projekta Ministarstva socijalne politike i mladih usmjerenog na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2015., Caritasu su odobrena sredstva za Projekt pod nazivom "Niste sami" u iznosu od 196.800,00 kn.

9.1.1. Pomoć u kući

Sukladno novom Zakonu o socijalnoj skrbi koji je stupio na snagu 01. siječnja 2014. godine propisano je da se usluga Pomoć u kući provodi kao jedinstveno pravo, odnosno usluga, koja se priznaje osobi kojoj je prema procjeni Centra za socijalnu skrb potrebna pomoć druge osobe. Pomoć u kući priznaje se osobi kojoj je zbog tjelesnog, mentalnog, intelektualnog ili osjetilnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju prijeko potrebna pomoć druge osobe.

Prema naputku Ministarstva socijalne politike i mladih od 1. travnja 2014. godine uslugu „Pomoć u kući“ provode Gradska društva crvenog križa, centri za pomoć u kući, kao i udruge i to kako slijedi:

Tablica 39: Društva Crvenog križa na području Ličko-senjske županije koja pružaju uslugu pomoć u kući

Vrsta usluge	Naziv pružatelja usluge	Broj korisnika	Grad/Mjesto	Broj zaposlenih
Pomoć u kući	Gradsko društvo Crvenog križa Gospic	16	Grad Gospic	2
	Gradsko društvo Crvenog križa Senj	15	Grad Senj	1
	Općinsko društvo Crvenog križa Donji Lapac	64	Općina Donji Lapac	8
	Općinsko društvo Crvenog križa Plitvička jezera	49	Općina Plitvička Jezera	8
SVEUKUPNO		144		19

Izvor: Društva Crvenog križa

Tablica 40: Ustanove i udruge koje pružaju uslugu Pomoć u kući

Vrsta usluge	Naziv pružatelja usluge	Broj korisnika	Područje koje pokriva	Broj zaposlenih
Pomoć u kući	Centar za pomoć u kući Općine Udbina	61	Udbina	6
	Centar za pomoć u kući Otočac	62	Otočac	4
	Udruga "Dobra vremena" Sv. Rok	51	Lovinac	8
	Udruga „Pomoć u kući starijim osobama“, Donji Lapac	64	Donji Lapac	8
	Centar za pomoć u kući u Općini Vrhovine	69	Vrhovine	5
	SVEUKUPNO	307		31

Izvor: Podaci prikupljeni od pružatelja usluge za 2014. godinu

Prethodno navedenim pružateljima usluge Pomoć u kući, temeljem članka 185. Zakona o socijalnoj skrbi, Upravni odjel za društvene djelatnosti Ličko-senjske županije izdao je tijekom 2014. godine Rješenja, odnosno licencu za pružanje navedene usluge.

Udruga „Dobra Vremena“, osim pružanja socijalne usluge pomoć u kući, potiče volonterstvo u radu sa starijim osobama; sprečavanje socijalne isključenosti starijih osoba; senzibilizira javnost za povećane potrebe starijih osoba kao i potrebu uzajamnog pomaganja, brige o starijima i dobrosusjedske pomoći; organizira edukacije, priredbe i dr. Tijekom 2015. godine prijavila se na natječaj Ministarstva socijalne politike i mladih za Projekt pomoć socijalno ugroženim obiteljima, koji se financira iz sredstva Državnog proračuna Republike Hrvatske i dijela prihoda od igara na sreću za 2015. godinu. Projekt je odobren i provodi se usluga prijevoza za starije i nemoćne osobe s ciljem ostanka u svojim domovima i povećanja kvalitete života. Naziv projekta je „ Putujmo zajedno“, a iznos odobrenih sredstava je 110.000,00 kn.

10. Mreža socijalnih usluga

Potreban broj i vrste socijalnih usluga utvrđeni su *Mrežom socijalnih usluga*, koja je donesena u studenom 2014. godine, sukladno stvarnim potrebama korisnika kojima se pravo na socijalne usluge priznaje rješenjem nadležnog centra za socijalnu skrb.

U Mreži socijalnih usluga, potreban broj i vrsta socijalnih usluga prikazani su po Županijama za svaku korisniku skupinu i to za:

- djecu i mlađe punoljetne osobe bez roditelja ili odgovarajuće roditeljske skrbi i trudnice prije poroda ili roditelja s djetetom od prve godine života,
- djecu i mlađe punoljetne osobe s problemima u ponašanju,
- djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom,
- starije osobe i teško bolesne odrasle osobe,
- osobe ovisne o alkoholu, drogama, kockanju ili drugim oblicima ovisnosti,
- žrtve nasilja u obitelji,
- beskućnike.

11. Opće primjedbe

Županija je u specifičnoj situaciji s obzirom na razvijenost mreže socijalnih usluga - institucionalnih oblika skrbi nema izuzev za dvije korisničke skupine – starije osobe i psihički bolesne starije osobe.

Ta okolnost stvara teškoće prilikom rješavanja individualnih slučajeva, jer dostupnih usluga u Županiji nema. Prilikom korištenja usluga na području drugih županija djelatnici se suočavaju s ograničenim kapacitetima ustanova, ali i prednosti koje imaju korisnici iz tog područja. S druge strane, u okviru programa razvoja socijalnog sustava, činjenica što institucija nema, olakšava proces deinstitucionalizacije, ali i decentralizacije koji lokalnim dionicima donosi značajan organizacijski i finansijski teret.

U ovakvim prilikama otvoren je prostor za razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi. Ova pogodnost za daljnji razvoj mreže socijalnih usluga u skladu s prihvaćenim smjernicama i standardima, teško se može u cjelini iskoristiti bez dostatnih ljudskih i organizacijskih kapaciteta i održivih izvora sredstava.

Inovacije u razvoju mreže socijalnih usluga uglavnom se pokreću u okviru privremenih projekata, što je dobar okvir u periodu testiranja i konsolidacije usluge. U planiranju nastavka kontinuiranih usluga za korisnike, javlja se značajna prijetnja održivosti.

12. Ljudski resursi

Na području županije postoji demografska struktura s pretežito starijim stanovništvom, te nepovoljna obrazovna struktura s relativno malim brojem visoko obrazovanih i educiranih za nove i specifične zahtjeve u socijalnoj skrbi i u upravljanju projektnim ciklusom. Najveći broj dostupnih stručnjaka je već zaposlen u sustavu socijalne skrbi i oni uz postojeća

zaduženja imaju ograničene resurse za dodatni razvoj sustava. Ujedno, postoji i problem neekipiranosti i fluktuacije u dijelu zanimanja unutar sustava socijalne skrbi.

U dijelu ljudskih resursa važno je napomenuti i nedostatne resurse zajednice i javnosti za razumijevanje socijalnih potreba, socijalnog uključivanja, razumijevanje principa supsidijarnosti i odgovornosti na lokalnoj razini, te razumijevanje važnosti suradnje i partnerstva.

13. Organizacijski resursi

Organizacije civilnog društva i gospodarski subjekti u malom opsegu, na području županije započinju s pružanjem socijalnih usluga. Trenutno na području županije djeluje jedan privatni dom za psihički bolesne starije osobe, dva obiteljska doma za smještaj starijih osoba i nekoliko nesrođničkih udomitelja za djecu i odrasle. Izvaninstitucionalni oblici su za dio korisnika osigurani, a to su prvenstveno starije osobe kroz različite programe pomoći u kući. Socijalno uključivanje djece s teškoćama i mlađih s invaliditetom je započeto kroz prilagodbu obrazovnih programa u vrtićima, osnovnim i srednjim školama.

Program Ministarstvo socijalne politike i mlađih obuhvaća dio potencijalnih korisnika različitim oblicima pomoći u kući i socijalnog uključivanja, a provodi se preko lokalnih dionika – ustanova i organizacija civilnog društva.

Izuvez ovog program, organizacije civilnog društva nemaju organizirane kontinuirane socijalne usluge. Uglavnom djeluju kao potpora članstvu. Humanitarne organizacije (HCK, Caritas) imaju široki opseg usluga za korisnike, ali su one izuzev pomoći u kući uglavnom savjetodavne ili karitativne usluge. Najveći nedostatak je u području udomiteljstva te privremenih ili dnevnih oblika smještaja i mobilnih usluga za različite korisničke skupine. Organizacijski kapaciteti organizacija civilnog društva su nedostatni i kod većih struktura dijelom i zbog nepostojanja prethodnog iskustva i dobre prakse, ali i nedostatnog ili nesistematičnog ulaganja u njihov organizacijski razvoj i uspostavu standarda za neprofitno poduzetništvo i poslovanje.

Nedovoljno iskorišten resurs su obrazovne institucije poglavito osnovne škole koje u dijelu županije imaju i ljudskih i prostornih uvjeta za razvoj preventivnih, edukativnih, animacijskih i savjetodavnih aktivnosti za djecu i roditelje. Ustanove u kulturi, također nisu u punoj mjeri angažirane u aktivnostima prevencije i socijalnog uključivanja različitih skupina građana.

Načelno, na području županije nedostaju nositelji inovativnih socijalnih programa i pružatelji izvaninstitucionalnih usluga.

Na temu organizacijskih resursa, vrijedno je navesti i prilike koje pružaju formalna partnerstva između JLS, ustanova i organizacija civilnog društva, kao i ugovaranje pružanja usluga od strane lokalnih pružatelja: organizacija civilnog društva i privatnih poduzetnika.

14. Financijski resursi

Za dio razvojnih aktivnosti osigurana su sredstva kroz različite sustave: obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo te socijalna skrb. Ipak veći dio tereta financiranja usluga ostaje na jedinicama lokalne i područne samouprave. U dijelu županije s nižom razinom razvijenosti i područjima s otežanim oporavkom nakon ratnih razaranja, evidentna je disproporcija prihoda i rashoda potrebnih za financiranje javne potrošnje. Izvjesno je da će se takva situacija nastaviti i nadalje zbog sporog ekonomskog oporavka. U takvim uvjetima razvoj mreže socijalnih usluga ne može isključivo ovisiti o lokalnim sredstvima. Iako, raspored lokalnih sredstava ovisi i o postavljenim prioritetima, te je na dionicima u području socijalne skrbi da za to zagovaraju.

Mogući izvor za dodatna sredstva za socijalne potrebe su natječaji ministarstava i drugih donatora za provedbu socijalnih projekata, kao i korištenje fondova Europske Unije.

Malo korišteni resursi su socijalno poduzetničke inicijative, koje bi dovele do samofinanciranja nekih usluga za korisnike i/ili zapošljavanje predstavnika korisničkih skupina.

Uloga Županije i jedinica lokalne samouprave je nezamjenjiva u prvoj fazi finansijske potpore novim inicijativama, koja nakon prve pripremne faze postaje sposobna za privlačenje značajnih sredstava iz drugih izvora.

15. SWOT ANALIZA ŽUPANIJSKOG SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI	
SNAGE	SLABOSTI
PRIЛИKE	PRIJETNJE
• postojeća mreža socijalnih usluga,• aktivnosti koje provode udruge civilnog društva,• dobra komunikacija i umreženost pružatelja usluga na području Ličko-senjske županije,• vrijednost u zajednici – usmjerenost jedni na druge i spremnost na pomoć	• nedovoljna razvijenost socijalnih usluga (djeca i osobe s invaliditetom),• problemi u stručnoj ekipiranosti i educiranosti osoba zbog čega izostaju i novi projekti koji bi pomogli razvoju županije,• nedovoljna prostorna povezanost naselja unutar županije koja utječe na pružanje usluga i na sporo i neadekvatno informiranje građana o mogućnostima zadovoljavanja specifičnih potreba,• slaba gustoća naseljenosti,• mali broj udruga koje se bave određenom tematikom.

• dostupnost EU fondova, kao i mogućnosti koje pružaju ministarstva u financiranju projekata usmjerenih prema ranjivim skupinama osoba, • velika pozornost je usmjerena i razvoju inicijativa koje promiču volonterstvo, • mogućnost zapošljavanja, ostvarivanje dodatnog prihoda kroz povećanje broja udomiteljskih obitelji, • kvalitetan razvoj socijalnih usluga, • kvalitetno opremanje ustanova socijalne skrbi, • uvođenje novih usluga u području zaštite starijih osoba i psihički bolesnih osoba, • uvođenje osobnih asistenata i pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama, • osnivanje regionalnog centra za mlade.	• starenje stanovništva, • rijetka naseljenost, • slaba prometna povezanost, • porast nezaposlenosti, • nedovoljan broj novih radnih mesta, • odlazak i iseljavanje stanovništva u dva smjera (selo-grad; županija – Zagreb), • odlazak mladih obrazovanih ljudi, • porast siromaštva – povećanje obitelji slabijeg imovinskog stanja – sve veća ovisnost o socijalnoj pomoći, • teška dostupnost usluga u izoliranim mjestima, • nedovoljno razvijen civilni sektor s obzirom na potrebe, • nerazvijeno volonterstvo, • nedostupne usluge zbog neadekvatne prometne povezanosti, • neodgovarajuće financiranje sektora od lokalne/regionalne samouprave, • zabrana zapošljavanja stručnih radnika u javnim ustanovama što nije usklađeno s potrebama korisnika, • nedovoljno razvijena mreža ustanova socijalne skrbi, • učestala fluktuacija stručnih radnika, • nezadovoljavajuća stručna i obrazovna struktura djelatnika u sustavu obrazovanja i zdravstva s obzirom na razvojne potrebe županije, • nezadovoljavajuća pokrivenost sa stručnim radnicima u lokalnoj/regionalnoj samoupravi, • nerazvijen sustav informiranja pružatelja usluga o mogućnostima koje pruža sustav, • nedostatak kvalitetnih analiza potreba, • javnost nije senzibilizirana za socijalne probleme, • neke usluge nisu kategorizirane (za starije osobe), • neadekvatna povezanost različitih dionika vezanih za područje socijalnih potreba i socijalnih usluga, • drugačija i jasnija podjela odgovornosti među dionicima, • nedostatak sredstva za socijalne usluge, • nedovoljna edukacija stručnih djelatnika

U stvaranju vizije razvoja Županije koristili su se svi dostupni statistički podaci, kao i informacije prikupljene od lokalnih dionika iz različitih područja. U cilju organizacije

informacija koristila se tzv. SWOT analiza s ciljem identifikacije osnovnih unutarnjih razvojnih snaga i slabosti Ličko-senjske županije, odnosno vanjskih prilika i prijetnji koje dolaze iz njenog okruženja.

16. Prioriteti i operativni ciljevi za razdoblje od 2015.-2020. godine

1. Unaprijediti dostupnost socijalnih usluga u županiji za sve osobe i skupine u riziku od socijalnog isključivanja

Razvoj usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Operativni cilj 1: Organizirati savjetodavne usluge za djecu i obitelji na području županije koristeći resurse CZSS, škola, udruga i drugih sudionika

Razvoj usluga za djecu s problemima u ponašanju

Operativni cilj 1: Podržavati programe prevencije i unapređivanje suradnje

Razvoj usluga za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom

Operativni cilj 1: Razviti mrežu izvaninstitucionalnih usluga u svim dijelovima županije, specijalizirani prijevoz do obrazovnih i drugih ustanova, organizirano stanovanje uz potporu, te specijalizirano udomiteljstvo (edukacija, psihološka priprema udomiteljskih obitelji)

Operativni cilj 2: Smanjiti broj korisnika na stalnom smještaju izvan županije

Operativni cilj 3: Integracija djece s teškoćama u razvoju u redovne odgojno-obrazovne programe u osnovnim i srednjim školama/prevencija institucionalizacije

Razvoj usluga za odrasle osobe s invaliditetom

Operativni cilj 1: Unaprijediti pristupačnosti svih javnih prostora za osobe s invaliditetom

Operativni cilj 2: Poticati aktivniju primjenu mjera za obrazovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom

Operativni cilj 3: Aktivnije utjecanje na stavove javnosti o potrebi integriranja osoba s invaliditetom

Razvoj usluga za starije i nemoćne osobe

Operativni cilj 1: Razviti mrežu usluga u zajednici za starije dostupnu u svim dijelovima županije: pomoć u kući, dostava obroka, prijevoz, informiranje i pomoć u pristupu pravima iz područja zdravstva, socijalne skrbi, mirovinskog osiguranja i drugo, volonterski servis, dnevni boravak, palijativna skrb

Operativni cilj 2: Povećati kapacitete za kvalitetan udomiteljski smještaj u blizini stanovanja potencijalnih korisnika – ruralni dijelovi županije

Operativni cilj 3: Unaprijediti koordinaciju pružatelja usluga i drugih dionika te zagovarati za razvoj jedinstvenih kriterija i standarda za pružanje usluga od strane različitih dionika

Razvoj usluga za psihički bolesne odrasle osobe

Operativni cilj 1: Razvijati koordinaciju ključnih dionika uključenih u tretman i socijalno uključivanje korisnika (bolnica, PU, udruge, vjerske organizacije)

Razvoj usluga za žrtve nasilja u obitelji

Operativni cilj 1: Organizirati promotivno-edukativne aktivnosti promjene stavova o obiteljskom nasilju uz isticanje zakonski definirane odgovornosti za prijavljivanje nasilja

Operativni cilj 2: Organizirati aktivnosti za potporu žrtvama obiteljskog nasilja (stacionarne i mobilni tim za psihosocijalnu potporu i informiranje o pravima žrtava) i otvoriti sigurnu kuću (s kapacitetom za 10 korisnika)

Operativni cilj 3: Unaprijediti suradnju između dionika u zaštiti žrtava nasilja u obitelji

Razvoj usluga za beskućnike

Operativni cilj 1: Osigurati pružanje izvaninstitucionalnih usluga za korisnike (pomoć u rješavanju statusnih pitanja, zdravstvenih potreba, resocijalizacije i reintegracije)

Razvoj usluga za ovisnike o drogama i bivše ovisnike o alkoholu

Operativni cilj 1: Provesti istraživanje o konzumiranju alkohola i droga na području županije

Operativni cilj 2: Provesti kampanju senzibilizacije javnosti o štetnim posljedicama alkohola i drugih ovisnosti

Operativni cilj 3: Poticati provedbu preventivnih programa različitih dionika

Operativni cilj 4: Razviti mrežu klubova liječenih alkoholičara u svim dijelovima županije

Operativni cilj 5: Osigurati dostupniju psihološku potporu obiteljima ovisnika

Operativni cilj 6: Razviti programe resocijalizacije bivših ovisnika

Razvoj usluga za djecu i mlade opća populacija

Operativni cilj 1: Poticati provedbu Nacionalnog plana za djecu u svim gradovima i općinama

Operativni cilj 2: Organizirati predškolske aktivnosti u općinama na području posebne državne skrbi i drugim manjim ruralnim sredinama

Operativni cilj 3: Osigurati uvjete i organizirati produženi boravak u osnovnim školama na razini županije

Operativni cilj 4: Poticati otvaranje klubova za mlade u svim dijelovima županije

Operativni cilj 5: Inicirati i provoditi partnerske međuresorne i međusektorske preventivne programe za djecu i mlade

Razvoj usluga za osobe u postpenalnoj situaciji

Operativni cilj 1: Razviti programe resocijalizacije i socijalnog uključivanja

Operativni cilj 2: Unaprijediti potporu pri zapošljavanju suradnjom ključnih dionika

Razvoj usluga za povratnike, izbjeglice, doseljenike

Operativni cilj 1: Osigurati pristup informacijama i besplatnoj pravnoj pomoći za ranjive skupine

Unaprijediti prilike za socijalnu integraciju predstavnika romske zajednice

Operativni cilj 1: Unaprijediti integraciju djece u redovni obrazovni sustav

2. Povećati kapacitete u pružanju socijalnih usluga u županiji razvojem međuresorne i međusektorske suradnje, inovativnih socijalno-poduzetničkih inicijativa i aktiviranjem korisničkih skupina

Povećati razinu razumijevanja socijalne problematike u županiji

Operativni cilj 1: Senzibilizirati javnost o socijalnim problemima

Operativni cilj 2: Provesti procjenu potreba različitih skupina korisnika za razini JLS i analizu dostupnih resursa kao temelja za izradu godišnjih socijalnih programa

Operativni cilj 3: Osigurati vidljivost i dostupnost informacija o dostupnim uslugama, pružateljima usluga i uvjetima za pružanje usluga

Unaprijediti vertikalnu i horizontalnu koordinaciju dionika u pružanju socijalnih usluga u Županiji

Operativni cilj 1: Unaprijediti međuresornu suradnju u pružanju socijalnih usluga (socijalna skrb, obrazovanje, zdravstvo, kultura, sport, mediji, gospodarstvo)

Unaprijediti kvalitetu usluga u skladu s postavljenim standardima

Operativni cilj 1: Unaprijediti praksu praćenja kvalitete usluga i praćenja postizanja uspostavljenih standarda na razini JLS, županije i pružatelja usluga

Operativni cilj 2: Uspostaviti praksu nadzora pružanja usluga na lokalnoj razini od strane socijalnih vijeća

Unaprijediti stručne kapacitete u mreži socijalnih usluga

Operativni cilj 1: Povećati dostupnost stručnog kadra za specifične potrebe i dijelove županije putem stipendiranja, zapošljavanja i drugih stimulativnih mjera (stanovanje itd.)

Operativni cilj 2: Osigurati superviziju za direktne pružatelje usluga (djelatnike i vanjske suradnike)

Smanjiti siromaštvo jačanjem socijalnog poduzetništva, socijalnog uključivanja i unaprjeđenja osobnih kapaciteta skupina u riziku od socijalnog isključivanja

Operativni cilj 1: Osigurati mehanizme za potporu aktivizma građana i volonterskog rada osobito u području skrbi o osobama i skupinama u riziku od socijalnog isključivanja

Unaprijediti horizontalnu i vertikalnu koordinaciju pružatelja usluga

Operativni cilj 1: Intenzivirati međusektorsku i međusektorsku suradnju i koordinaciju svih pružatelja socijalnih usluga

Prilog 1. Članovi Savjeta za socijalnu skrb Ličko-senjske županije

Red. br.	IME I PREZIME/ STRUČNA SPREMA	INSTITUCIJA
1.	Valentina Bubić, mag. ing.	Ličko-senjska županija
2.	Marijana Rončević, dipl. uč.	Ličko-senjska županija
3.	Marija Tomljenović Borovac, dipl. inf.	Grad Gospic
4.	Ankica Brajković, dipl.soc.rad.	Centar za socijalnu skrb Gospic
5.	Suzana Svetić, mag. paed. soc.	Centar za socijalnu skrb Gospic, Podružnica Obiteljski centar
6.	Ivanka Vrkljan, dipl. soc.rad.	Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije
7.	Viktor Božičević, prof.	Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije
8.	Ivica Radošević, dipl.uč.	Osnovna škola dr. Jure Turića, Gospic
9.	Milka Rukavina, prof.	Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Gospic

Prilog 2. Članovi Radne skupine za izradu Socijalnog plana

<i>Red. br.</i>	<i>IME I PREZIME</i>	<i>INSTITUCIJA</i>
1.	<i>Valentina Bublić</i>	<i>Ličko-senjska županija</i>
2.	<i>Dubravka Rukavina</i>	<i>Ličko-senjska županija</i>
3.	<i>Marijana Rončević</i>	<i>Ličko-senjska županija</i>
4.	<i>Ankica Brajković</i>	<i>Centar za socijalnu skrb Gospić</i>
5.	<i>Ana Lukanović</i>	<i>Centar za socijalnu skrb Senj</i>
6.	<i>Mijo Vidović</i>	<i>Općina Plitvička Jezera</i>
7.	<i>Veljko Vukmirović</i>	<i>Centar za pomoć u kući Vrhovine</i>
8.	<i>Ivana Vrkljan</i>	<i>Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije</i>
9.	<i>Vlado Brkljačić</i>	<i>Društvo Crvenog križa Ličko-senjske županije</i>
10.	<i>Marija Tomljenović Borovac</i>	<i>Grad Gospić</i>
11.	<i>Anka Nikšić</i>	<i>Osnovna škola dr. Jure Turića Gospić</i>
12.	<i>Momčilo Brmbota</i>	<i>Općina Lovinac</i>
13.	<i>Suzana Svetić</i>	<i>Centar za socijalnu skrb Gospić, Podružnica Obiteljski centar</i>
14.	<i>Viktor Božičević</i>	<i>Zavod za javno zdravstvo Ličko-senjske županije</i>
15.	<i>Mislav Bilović</i>	<i>Grad Senj</i>